

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЧЕЛЕНЮК МАРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

Допускається до захисту
завідувач кафедри фінансів і
банківської справи
д-р екон. наук, доцент
_____ Людмила ЮРЧИШЕНА
« _____ » _____ 2025 р.

**МЕХАНІЗМ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Кваліфікаційна робота
(відповідно до стандарту спеціальності та ОП)

Науковий керівник:
Вадим КОЗЛОВ,
доцент кафедри фінансів і
банківської справи,
канд. екон. наук, доцент

(підпис)

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)
Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2025

АНОТАЦІЯ

Челенюк М. В. Механізм фінансування інноваційної діяльності підприємства. Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2025, 82 с.

У кваліфікаційній роботі розкрито сутність фінансування та методологічні засади механізму інноваційної діяльності підприємства. Проаналізовано основні тенденції фінансування інноваційної діяльності підприємства на ТОВ «Агрона Фрут Україна» за 2022-2024 рр.

Основним науковим результатом дослідження є розроблена концепція удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності, яка дозволить підвищити ефективність залучення та використання фінансових ресурсів підприємства, забезпечити стабільність інноваційних процесів і створити умови для формування довгострокових конкурентних переваг.

Ключові слова: інноваційна діяльність, механізм фінансування, інвестиційні ресурси, інноваційний потенціал, фінансові інструменти, джерела фінансування, інноваційний розвиток.

82 с., 14 табл., 9 рис., бібліограф.: 51 джерело.

ABSTRACT

Cheleniuk M. V. The mechanism of financing innovative activity of an enterprise. Specialty 072 Finance, banking, insurance and stock exchange. Educational Program «Finance, banking and insurance». Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2025, 82 p.

The qualification work reveals the essence of financing and methodological principles of the mechanism of innovative activity of the enterprise. The main trends in financing innovative activity of the enterprise at LLC «Agrana Fruit Ukraine» for 2022-2024 are analyzed.

The main scientific result of the study is the developed concept of improving the mechanism of financing innovative activity, which will increase the efficiency of attracting and using the enterprise's financial resources, ensure the stability of innovation processes, and create conditions for the formation of long-term competitive advantages.

Keywords: innovative activity, financing mechanism, investment resources, innovation potential, financial instruments, sources of financing, innovative development.

82 pages, 14 tables, 9 figures, bibliography: 51.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	9
1.1. Економічна сутність механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства	9
1.2. Оцінка джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «АГРАНА ФРУТ УКРАЇНА».....	28
2.1. Діагностика фінансового стану підприємства та оцінка фінансових можливостей щодо інновацій	28
2.2. Аналіз структури та динаміки джерел фінансування інноваційної діяльності підприємства	32
2.3. Визначення проблем та бар'єрів у функціонуванні механізму фінансування інновацій на підприємстві	38
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА І ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	45
3.1. Концепція удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності.....	45
3.2. Пропозиції щодо залучення альтернативних джерел фінансування (грантових, венчурних, державно-приватних).....	57
3.3. Розробка та апробація моделі оптимізації структури фінансування інноваційної діяльності підприємства	60
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	80

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах посилення глобальної конкуренції, стрімкої цифровізації економіки та інтеграції українських підприємств у світові ринки одним із ключових чинників забезпечення сталого розвитку стає активне впровадження інновацій.

Ефективний механізм фінансування інноваційної діяльності стає визначальним фактором успішності цих процесів, оскільки саме від доступності фінансових ресурсів залежить можливість реалізації інноваційних проєктів, комерціалізації нових технологій та формування конкурентних переваг підприємства.

В Україні проблема фінансового забезпечення інновацій є особливо гострою через значну обмеженість власних ресурсів підприємств, недостатнє залучення зовнішніх інвестицій, низьку активність венчурного капіталу та недостатню державну підтримку.

Багато підприємств не мають достатньої фінансової спроможності для реалізації науково-технічних розробок. Ситуація ускладнюється високими ризиками ведення бізнесу, низьким рівнем довіри інвесторів та слабкою інтеграцією між науковими установами, бізнесом і державними структурами.

В умовах сучасних економічних викликів - воєнних дій, інфляційних процесів та нестабільності фінансових ринків - формування дієвого механізму фінансування інноваційної діяльності стає надзвичайно актуальним. Він дозволяє забезпечити стабільний розвиток підприємств, підвищити їхню конкурентоспроможність на національному та міжнародному рівнях, створює передумови для залучення інвестицій, розвитку високотехнологічних секторів та стимулювання цифровізації економіки.

Таким чином, дослідження механізмів фінансування інновацій є важливим науковим і практичним завданням, що спрямоване на підвищення інноваційного потенціалу українських підприємств та зміцнення економіки країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фінансування інноваційної діяльності досліджували такі вчені, як Айсулу А. [2], Басюркіна Н. [3], Газуда Л. [4], Гнатківський Б. [5], Гук О. [6], Дем'яненко Т. [7], Дорошкевич К. [9], Зельдіна О. [10], Зянько В. [11], Іванов С. [12], Кіщак І. [15], Коваленко О. [16], Лупак Р. [19], Пушкар О. [25], Романюк І. [26], Степаненко С. [28], Тітенко З. [30], Толстова А. [31], Хоменко І. [32]. Зокрема, Айсулу А. [2] проаналізувала теоретичні аспекти фінансового забезпечення інноваційного розвитку, а Гнатківський Б. [5] акцентував увагу на тенденціях і джерелах фінансування інновацій в Україні.

Водночас багато аспектів, пов'язаних із удосконаленням механізмів фінансування, залишаються недостатньо розробленими, що зумовлює необхідність подальших досліджень.

Об'єкт дослідження – процес фінансування інноваційної діяльності підприємства.

Предмет дослідження – економічні відносини, що виникають у процесі фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні.

Метою дослідження є розробка на основі системного підходу концепції удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства, яка забезпечить його економічне зростання.

Мета дослідження визначає постановку наступних завдань:

- розкрити економічну сутність механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства, визначивши його структуру, функції та ключові елементи;
- проаналізувати основні внутрішні й зовнішні джерела фінансування інноваційної діяльності українських підприємств, оцінити їх ефективність та сучасні тенденції використання;
- дослідити зарубіжні моделі й актуальні світові тенденції фінансування інновацій, визначивши можливості їх адаптації до умов України;
- визначити особливості інноваційної політики ТОВ «Агрона Фрут

Україна» :

- провести діагностику фінансового стану підприємства та оцінити його фінансовий потенціал для реалізації інноваційних проєктів;
- виявити проблеми, ризики та бар'єри у функціонуванні механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства;
- розробити концепцію удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємств;
- здійснити оцінку очікуваного економічного ефекту від упровадження запропонованих змін.

Методи дослідження – системний підхід, аналіз і синтез, порівняльний, історичний, логічний, економіко-статистичний.

Наукова новизна дослідження полягає в поглибленні та систематизації теоретичних положень щодо фінансування інноваційної діяльності, що дало змогу сформулювати цілісні концептуальні підходи до удосконалення механізму її фінансового забезпечення в умовах трансформації національної економіки. У роботі обґрунтовано необхідність інтеграції державних, приватних та змішаних джерел фінансування інновацій з урахуванням специфіки інституційного середовища України. Подальший розвиток отримали методичні підходи до оцінювання ефективності фінансування інноваційних проєктів шляхом використання економіко-математичних моделей, що дозволяють враховувати рівень інвестиційних ризиків, галузеві особливості та довгострокові соціально-економічні ефекти.

Основні положення, що виносяться на захист:

- оцінка джерел фінансування інновацій в Україні з урахуванням критеріїв ефективності, доступності, що дає можливість визначити пріоритети залучення ресурсів в умовах економічної нестабільності.
- економічна сутність механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства.
- результати комплексної оцінки фінансового стану та інноваційного

потенціалу підприємства, що відображають рівень його готовності до реалізації інноваційних проєктів.

- концепція удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства «Агрона Фрут Україна».
- прогноз економічних результатів діяльності підприємства за різними сценаріями фінансування інноваційної діяльності підприємства.
- результати апробації моделі.

Апробація результатів дослідження. Результати кваліфікаційної роботи апробовано через публікацію тез Всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих вчених «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці» (2.04.2025 р., м. Вінниця). 2025, Том 1. С. 69-72 та публікацію тез Міжнародної науково-практичної конференції «Наука, освіта і суспільство в умовах глобалізації: нові парадигми розвитку і міждисциплінарні рішення» (19 грудня 2025 р.), м. Бостон, США на тему «Сучасний стан і перспективи розвитку системи фінансування інноваційної діяльності в Україні».

Наукові результати дослідження – визначено теоретичні основи механізму фінансування інноваційної діяльності; проведено оцінку джерел фінансування інновацій в Україні; розроблено концепцію вдосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємств.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Економічна сутність механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства

Механізм фінансування інноваційної діяльності підприємства є елементом забезпечення його конкурентоспроможності та сталого розвитку в умовах сучасної економіки.

За визначенням Айсулу А., механізм фінансування інноваційної діяльності – це сукупність організаційних, економічних і правових інструментів, спрямованих на залучення, розподіл і ефективне використання фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проєктів [2, с. 19]. Це поняття охоплює не лише джерела фінансування, але й процеси управління цими ресурсами, включаючи оцінку ризиків, моніторинг витрат і контроль за досягненням результатів.

Економічна сутність механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства полягає у формуванні та реалізації цілісної, взаємопов'язаної системи фінансових інструментів, методів, принципів, важелів та джерел, які забезпечують безперервне й достатнє надходження ресурсів для розробки, впровадження, масштабування та комерціалізації інновацій.

Такий механізм спрямований на створення оптимальних умов для підвищення інноваційного потенціалу підприємства, зміцнення його фінансової стійкості, модернізації виробничих процесів і забезпечення довгострокового конкурентного розвитку.

Таким чином, механізм фінансування інноваційної діяльності є не лише набором фінансових операцій, а комплексною економічною системою, яка забезпечує підприємству можливість реалізовувати інноваційні ініціативи, підвищувати свою ефективність, адаптивність і конкурентоспроможність в умовах динамічного ринкового середовища.

Інноваційна діяльність, відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», включає створення, впровадження та комерціалізацію нових або вдосконалених продуктів, технологій чи процесів [24].

Теоретична основа механізму базується на принципах економічної ефективності та сталого розвитку.

Толстова А. зазначає, що фінансування інновацій є не лише економічним, але й стратегічним завданням, яке сприяє модернізації виробництва та підвищенню конкурентоспроможності [31, с. 106]. Таким чином, механізм фінансування інноваційної діяльності є комплексною системою, яка поєднує фінансові, організаційні та управлінські аспекти для забезпечення інноваційного розвитку підприємства.

Механізм фінансування інноваційної діяльності підприємства складається з кількох компонентів, які взаємодіють для забезпечення ефективного використання ресурсів.

За Івановим С., основними елементами механізму є джерела фінансування, інструменти залучення капіталу, організаційні структури та нормативно-правова база [12, с. 1]. Розглянемо ці компоненти детальніше.

Згідно з даними, основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні є власні кошти підприємств, які у 2022–2024 роках складали 84,5–87,7% від загальних витрат [5, с. 104]. Державне фінансування, іноземні інвестиції та інші джерела (гранти, кредити) відіграють значно меншу роль. Газуда Л. зазначає, що диверсифікація джерел фінансування є критичною для зниження фінансового навантаження на підприємства та підвищення їх інноваційної активності [4, с. 201].

До інструментів належать кредити, лізинг, венчурний капітал, краудфандинг, державні субсидії та податкові пільги. Коваленко О. підкреслює важливість використання комбінованих інструментів, таких як державно-приватне партнерство, для фінансування масштабних інноваційних проєктів [16, с. 38]. Наприклад, у країнах ЄС венчурний капітал і гранти від програм типу Horizon Europe значно сприяють розвитку інновацій [1].

Механізм фінансування потребує створення спеціалізованих підрозділів на підприємстві, таких як інноваційні фонди або відділи управління проектами. Зянько В. пропонує формувати внутрішні фонди, куди спрямовується 5–10% прибутку підприємства для фінансування досліджень і розробок [11, с. 57]. Крім того, важливу роль відіграють зовнішні інституції, такі як венчурні фонди, банки та державні агенції.

Ефективність механізму залежить від законодавчого забезпечення, яке регулює податкові пільги, субсидії та захист прав інвесторів. Тітенко З. наголошує, що в Україні недостатньо розвинена система стимулів для інноваційної діяльності, що стримує залучення зовнішнього капіталу [30, с. 17].

Ці компоненти формують цілісну систему, яка забезпечує фінансовий потік від джерела до реалізації інноваційного проекту. Як зазначає Хоменко І., ефективна взаємодія між компонентами механізму сприяє зниженню ризиків і підвищенню результативності інноваційної діяльності [32, с. 86].

Механізм фінансування інноваційної діяльності відіграє ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства.

За Романюком І., інновації є рушійною силою економічного зростання, а їх фінансування визначає здатність підприємства впроваджувати нові продукти та технології [26, с. 66]. У глобальному контексті, де технологічний прогрес визначає ринкові позиції, ефективне фінансування дозволяє підприємствам адаптуватися до змін і займати лідерські позиції.

В Україні значення механізму фінансування посилюється через обмеженість ресурсів і економічну нестабільність.

Дорошкевич К. зазначає, що підприємства, які інвестують в інновації, мають вищі показники продуктивності та прибутковості порівняно з тими, що покладаються на традиційні методи господарювання [9, с. 8].

Наприклад, підприємства, які впроваджують енергоефективні технології, можуть скоротити витрати на 15–20% [14, с. 310].

Основні компоненти механізму, за Івановим С. [12, с. 1], включають (рис.1.1):

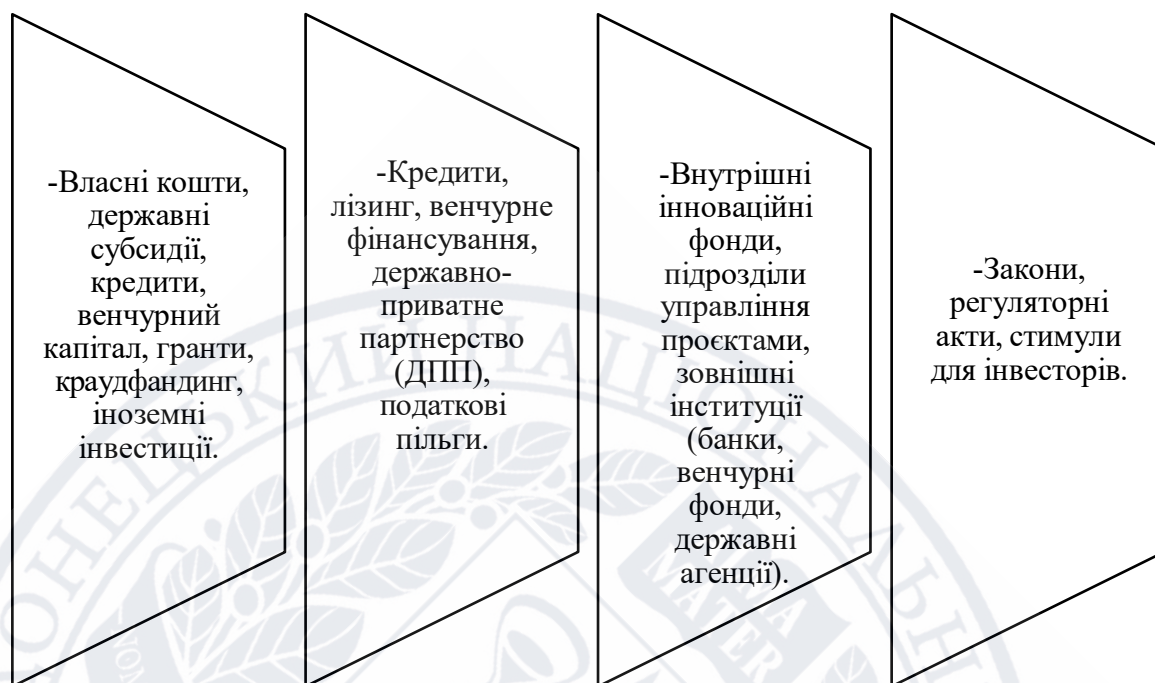

Рисунок 1.1 – Основні компоненти механізму фінансування підприємств

Джерело: розроблено автором на основі [12, с. 1]

Ці компоненти потребують удосконалення через інтеграцію сучасних підходів, таких як цифровізація управління фінансами, адаптація до глобальних стандартів і посилення міжсекторальної взаємодії.

Концепція спирається на принципи економічної ефективності, сталого розвитку та інтеграції з міжнародними фінансовими системами. Інновації, за Дем'яненко Т., є рушійною силою економічного зростання, але потребують стабільних і диверсифікованих фінансових ресурсів [7, с. 2].

Толстова А. підкреслює, що фінансування інновацій – стратегічне завдання для модернізації виробництва та підвищення конкурентоспроможності [31, с. 106]. Міжнародний досвід, зокрема Horizon Europe (95 млрд євро на 2021–2027) та ізраїльська модель венчурного капіталу (60% фінансування інновацій), демонструє ефективність комбінованих моделей [1; 26, с. 66].

Незважаючи на важливість механізму фінансування, в Україні він стикається з низкою проблем, які знижують його ефективність. За даними Гнатківського Б., основними бар'єрами є (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Основні проблеми механізму фінансування інноваційної діяльності в Україні

Проблема	Опис
1. Висока залежність від власних коштів	Власні кошти складали 84,5–87,7% витрат на інновації у 2022–2024 роках, що вказує на обмежений доступ до зовнішнього фінансування і створює бар'єри для малих та середніх підприємств.
2. Недостатнє державне фінансування	Частка державного бюджету в фінансуванні інновацій знизилася до 2,5% у 2024 році через бюджетні обмеження, що послаблює підтримку інноваційної діяльності.
3. Низький рівень іноземних інвестицій	Іноземні інвестори забезпечують лише 1,2% фінансування у 2024 році, що зумовлено високими економічними та політичними ризиками, які стримують приплив капіталу.
4. Нерозвиненість венчурного капіталу та альтернативних інструментів	Відсутність законодавчої бази для венчурних фондів і краудфандингу перешкоджає залученню капіталу для малих і середніх підприємств, обмежуючи їх інноваційний потенціал.

Джерело: розроблено автором на основі [5, с. 104–107; 12, с. 1]

Ці проблеми призводять до зменшення загальних витрат на інновації (з 14 220,9 млн грн у 2022 році до 9 117,5 млн грн у 2024 році), що гальмує інноваційний розвиток [5, с. 108].

Механізм фінансування інноваційної діяльності підприємства є складною системою, яка включає джерела, інструменти, організаційні структури та нормативно-правову базу.

Недостатній обсяг державної підтримки, зумовлений бюджетними обмеженнями, послаблює стимулювання інновацій і не дозволяє сформувати сприятливе середовище для бізнесу та науково-технічного розвитку. Низький рівень іноземних інвестицій, спричинений високими економічними та

політичними ризиками, додатково обмежує можливості модернізації та впровадження сучасних технологій.

В Україні механізм характеризується високою залежністю від власних коштів, обмеженим державним і іноземним фінансуванням, а також нерозвиненістю альтернативних інструментів, таких як венчурний капітал і краудфандинг.

Економічна сутність механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства розглядається різними авторами з точки зору теоретичних та практичних аспектів формування, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проектів.

Гнатківський, Ревенко і Гудко досліджували тенденції інноваційної діяльності підприємств в Україні та шляхи пошуку джерел фінансування інноваційного розвитку, наголошуючи на обмеженості власних ресурсів і необхідності залучення альтернативних фінансових інструментів [5, с. 104–108]. Гук, Шендерівська та Мохонько розкривали питання інвестування інноваційної діяльності, методологію оцінки ефективності інвестиційних рішень і ризиків, пов'язаних з фінансуванням інновацій [6]. Дем'яненко і Альошин аналізували теоретичні аспекти формування механізму інноваційного розвитку підприємства, звертаючи увагу на організаційні, фінансові та управлінські

Іванов і Щербаков пропонували системно-динамічний підхід до моделювання механізму фінансування інноваційної діяльності, який дозволяє прогнозувати фінансові потоки та оптимізувати структуру джерел фінансування [12].

Кішак і Слюсаренко розглядали організаційно-економічні механізми управління підприємством, підкреслюючи роль фінансового планування і стратегічного управління ресурсами для підтримки інноваційної діяльності [15, с. 49-56]. Ільчук та Шпомер досліджували фінансове забезпечення сталого розвитку підприємств реального сектора економіки, включаючи аспекти інноваційного фінансування та залучення інвестицій [14, с. 310–316].

Інші автори, зокрема Дорошкевич, Дзвоник і Колінко, розглядали

візуалізацію складових інноваційного розвитку та фінансових механізмів його підтримки [9, с. 8–14].

Коваленко та Колодинський аналізували моделювання та прогнозування маркетингово-інноваційного розвитку економіки та підприємств, зокрема застосування комп'ютерних і економіко-математичних моделей для оптимізації фінансування інновацій [16, с. 38–45; 17, с. 142-149].

Левченко досліджував механізми управління інноваціями на підприємствах харчової промисловості, включно з фінансовим забезпеченням, плануванням ресурсів та організаційними підходами до підвищення ефективності інноваційної діяльності [18, с. 192–197].

Вирішення цих проблем потребує системного підходу, включаючи диверсифікацію джерел, удосконалення законодавства та інтеграцію з міжнародними фінансовими системами.

Економічна сутність механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства в Україні полягає у комплексі взаємопов'язаних фінансових, управлінських, організаційних та правових інструментів, що забезпечують формування, розподіл та ефективне використання ресурсів для реалізації інноваційних проектів.

В умовах української економіки цей механізм набуває особливого значення через специфіку ринку, рівень розвитку фінансових інститутів, стан нормативно-правового регулювання та високий рівень макроекономічної нестабільності.

В Україні більшість підприємств традиційно використовують власні фінансові ресурси для фінансування інноваційної діяльності. Проте обмеженість внутрішніх коштів часто не дозволяє здійснювати масштабні та стратегічно важливі інвестиційні проекти.

Це обумовлює необхідність активного залучення альтернативних джерел фінансування, таких як державні цільові фонди, гранти міжнародних організацій (Horizon Europe, COSME, USAID), венчурний капітал, краудфандинг, а також інструменти державно-приватного партнерства.

Використання цих джерел дозволяє знизити фінансове навантаження на підприємство, мінімізувати ризики нестачі оборотного капіталу та підвищити інноваційну гнучкість компаній.

Особливість українського ринку інноваційного фінансування полягає також у низькому рівні розвитку венчурного капіталу, обмеженому доступі до державних та міжнародних програм підтримки, високих бюрократичних бар'єрах і нестачі кваліфікованих фахівців у сфері інноваційного менеджменту. Вирішення цих проблем потребує впровадження комплексних заходів, серед яких – залучення зовнішніх експертів, проведення тренінгів для персоналу, активізація державно-приватних партнерств, а також впровадження організаційно-економічних інновацій у систему управління фінансами підприємства.

Сучасні тенденції показують, що успішне фінансування інноваційної діяльності в Україні потребує інтеграції внутрішніх ресурсів із зовнішніми джерелами, ефективного управління ризиками та створення сприятливого інвестиційного середовища.

Державні стимули у вигляді податкових пільг, грантових програм та фінансування науково-дослідних центрів сприяють підвищенню привабливості інноваційних проектів. Крім того, активна взаємодія з міжнародними організаціями та розвиток технологічного трансферу забезпечують доступ до передових знань і технологій, що підвищує якість і конкурентоспроможність продукції українських підприємств.

Таким чином, економічна сутність механізму фінансування інноваційної діяльності в Україні охоплює комплексну систему управлінських та фінансових рішень, спрямованих на забезпечення сталого розвитку підприємств, підвищення їх інноваційного потенціалу та інтеграцію у глобальні ринки.

Впровадження ефективних фінансових інструментів, поєднання власних та залучених ресурсів, розвиток партнерських відносин із державними та міжнародними структурами створюють передумови для довгострокового економічного зростання та конкурентоспроможності українських підприємств.

1.2. Оцінка джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні

Оцінка джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні є надзвичайно важливою, оскільки саме від доступності та ефективності фінансових ресурсів залежить здатність підприємств створювати й упроваджувати нові продукти, технології та послуги. Інноваційна діяльність потребує значних інвестицій, а її результати часто мають відстрочений ефект, що робить процес фінансування ризиковим і складним. Тому аналіз наявних джерел, їхньої структури, доступності та ефективності дозволяє визначити, наскільки підприємства можуть реалізовувати інноваційні проекти та підтримувати конкурентоспроможність у динамічному ринковому середовищі.

Зарубіжний досвід фінансування інноваційної діяльності є важливим предметом досліджень сучасних економістів, фінансистів та фахівців у сфері управління інноваційною діяльністю.

Вивчення цього питання дозволяє визначити основні джерела фінансування, сучасні механізми залучення ресурсів та тенденції розвитку інноваційної економіки в різних країнах світу. Гук О. [6] здійснював комплексний аналіз зарубіжного досвіду фінансування інноваційних проектів, зокрема досліджував механізми залучення ресурсів великими компаніями та роль державної підтримки у стимулюванні інноваційної активності.

Дем'яненко Т. [7] вивчала особливості державних програм підтримки інновацій, оцінюючи ефективність використання бюджетних коштів у сфері інноваційної діяльності та вплив державних субсидій на розвиток стартапів і малих інноваційних підприємств.

Дорошкевич К. [9] досліджував роль венчурного капіталу та приватних інвесторів у забезпеченні фінансування інноваційних стартапів, аналізуючи структуру та особливості інвестиційних потоків у різних країнах.

Зельдіна О. [10] концентрувала увагу на міжнародних практиках трансферу технологій та механізмах співпраці між науковими установами та підприємствами, що дозволяє підвищити ефективність впровадження

інновацій у виробничі процеси.

Іванов С. [12] вивчав світові тенденції фінансування інноваційної діяльності, аналізуючи роль міжнародних організацій, таких як Світовий банк та Європейський Союз, у підтримці науково-технічних розробок та інноваційних ініціатив. Кіщак І. [15] займався дослідженням механізмів державного грантового фінансування та субсидій, оцінюючи їх ефективність у стимулюванні інноваційних процесів у науково-технічній сфері.

Коваленко О. [16] аналізував практики створення інноваційних кластерів та реалізацію спільних науково-дослідних проектів між науковими установами і бізнес-структурами, підкреслюючи важливість інтеграції науки і промисловості для розвитку конкурентоспроможних технологій.

Лупак Р. [19] досліджував практику фінансування інноваційних проектів у Сполучених Штатах Америки, зокрема роль венчурного капіталу, державних грантів та приватних інвестицій у розвитку високотехнологічних стартапів. Пушкар О. [25] вивчала європейські програми підтримки інновацій, серед яких особливу увагу приділяла Horizon Europe, оцінюючи їх вплив на розвиток науково-технічного потенціалу та стимулювання інноваційних процесів у країнах Європейського Союзу.

Романюк І. [26] аналізував японський досвід поєднання державної підтримки та активного залучення приватних інвестицій для стимулювання розвитку інноваційних технологій, підкреслюючи важливість комплексного підходу до формування інноваційного середовища.

Степаненко С. [28] досліджував міжнародні фінансові інструменти, що застосовуються для стимулювання інноваційної діяльності підприємств, оцінюючи ефективність їх використання та вплив на розвиток національної економіки.

Таблиця 1.2 відображає структуру витрат на інноваційну діяльність за джерелами фінансування у 2022–2024 роках, що дозволяє простежити ключові тенденції.

Таблиця 1.2 – Витрати підприємств України на інноваційну діяльність за джерелами фінансування, 2022–2024 рр.

Рік	Загальні витрати, млн грн	Власні кошти, млн грн (%)	Кошти держбюджету, млн грн (%)	Кошти іноземних інвесторів, млн грн (%)	Інші джерела, млн грн (%)
2022	14 220,9	12 474,9 (87,7%)	556,5 (3,9%)	42,5 (0,3%)	1 147,0 (8,1%)
2023	12 180,1	10 742,0 (88,2%)	639,1 (5,2%)	107,0 (0,9%)	692,0 (5,7%)
2024	9 117,5	7 704,1 (84,5%)	227,3 (2,5%)	107,8 (1,2%)	1 078,3 (11,8%)

Джерело: [5, 8]

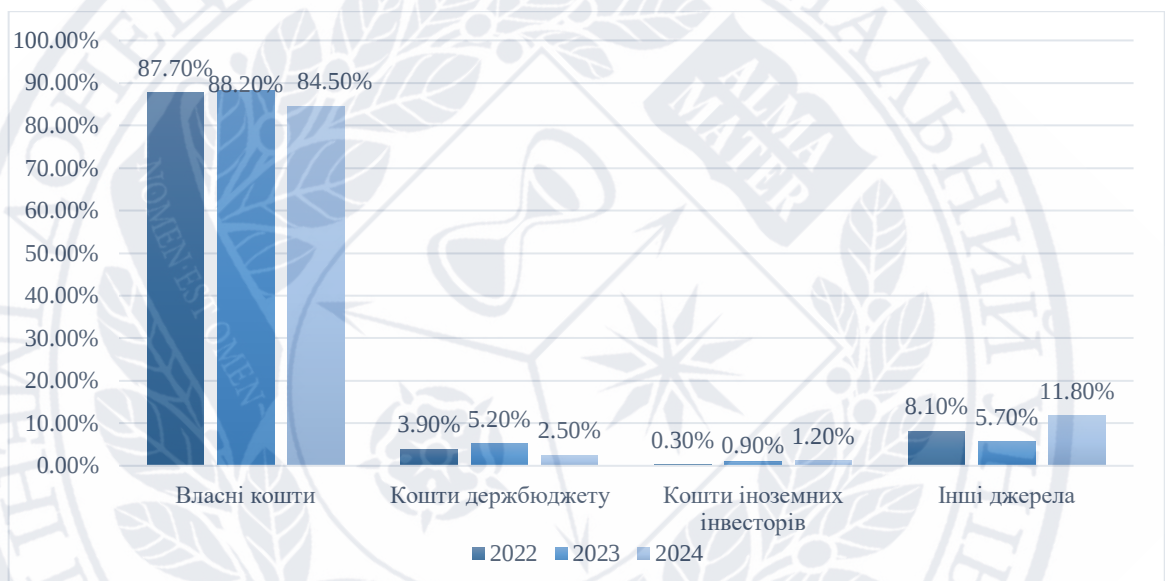

Рисунок 1.2 – Витрати підприємств України на інноваційну діяльність за джерелами фінансування, 2022–2024 роки

Джерело: складено автором на основі [5, 8]

Історичні дані підтверджують стабільно високу залежність від власних коштів (84,5–88,2%) протягом 2017–2019 років, що узгоджується з тенденціями 2022–2024 років.

Це свідчить про системний характер проблеми, яка полягає у недостатній диверсифікації джерел фінансування. Частка інших джерел у 2017–2019 роках коливалася в межах 11,8–15,5%, що є дещо вищим показником порівняно з 2024 роком (11,8%), але все ще недостатнім для забезпечення сталого інноваційного розвитку.

Таблиця 1.3 – Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств, 2017–2019 рр.

Рік	Витрати на інновації, млн грн	Власні кошти, млн грн (%)	Інші джерела (включаючи держбюджет, іноземні інвестиції), млн грн (%)
2017	9 117,5	7704,1 (84,5%)	1 413,4 (15,5%)
2018	12 180,1	10742,0 (88,2%)	1 438,1 (11,8%)
2019	14 220,9	12474,9 (87,7%)	1 746,0 (12,3%)

Джерело: складено на основі [7]

Аналіз витрат на інноваційну діяльність за видами економічної діяльності у 2022–2024 роках демонструє зміщення пріоритетів та поступову диверсифікацію інноваційних вкладень в Україні. Найбільша частка фінансування традиційно припадає на промисловість, однак її абсолютні обсяги протягом трьох років суттєво скорочуються - з 9 246,6 млн грн у 2022 році до 5 470,5 млн грн у 2024 році. активності у секторі.

У цілому структура витрат показує, що хоча промисловість та ІТ залишаються ключовими напрямками інноваційного розвитку, економіка поступово диверсифікується. Разом із тим загальне скорочення обсягів фінансування свідчить про необхідність посилення державної підтримки, залучення інвестицій та створення стимулів для розширення інноваційної активності в усіх секторах економіки.

Незважаючи на загальне зростання обсягів інноваційних витрат, частка зовнішніх джерел фінансування залишається порівняно низькою - від 11,8 % до 15,5 %, що свідчить про недостатній рівень підтримки інновацій з боку держави, іноземних інвесторів та фінансових інституцій.

Отже, попри загальне зростання фінансування інноваційної діяльності, промислові підприємства України залишаються значною мірою фінансово самодостатніми, але водночас відчувають дефіцит зовнішніх інвестицій. Для підвищення масштабів і ефективності інноваційного розвитку необхідним є активніше залучення державних коштів, міжнародних грантів, венчурних інвестицій та інших форм зовнішнього фінансування.

Таблиця 1.4 – Динаміка та структура витрат на інноваційну діяльність за видами економічної діяльності, 2022–2024 рр.

Рік	Промисловість		Інформаційні технології		Сільське господарство		Інші сектори,	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
2022	9 246,6	65,0	2 844,2	20,0	1 422,1	10,0	708,0	5,0
2023	7 308,1	60,0	2 679,6	22,0	1 218,0	10,9	974,4	8,0
2024	5 470,5	60,0	2 003,7	22,0	820,6	9,0	822,7	9,0

Джерело: складено автором на основі [13]

Аналіз витрат на інноваційну діяльність за видами економічної діяльності у 2022–2024 роках дозволяє виявити як загальні тенденції інноваційного розвитку в Україні, так і структурні зміни в розподілі фінансових ресурсів між галузями. Дані свідчать про поступове скорочення загальних інвестицій у всі основні сектори, що пов'язано з воєнними умовами, економічною нестабільністю та обмеженістю фінансових можливостей підприємств. Водночас структура фінансування демонструє важливі зрушення, що формують нові акценти інноваційного розвитку.

Промисловість традиційно залишається головним напрямом інноваційної активності, утримуючи провідні позиції з часткою 60–65%.

Проте абсолютні витрати значно зменшилися - з 9 246,6 млн грн у 2022 році до 5 470,5 млн грн у 2024 році. Це скорочення на понад 40% вказує на зниження фінансової спроможності промислових підприємств, зростання ризиків інвестування, а також на переорієнтацію частини ресурсів у менш капіталомісткі сектори.

Збереження високої частки при скороченні абсолютних витрат свідчить про системну залежність промисловості від інновацій, але водночас демонструє потребу в оновленні інвестиційних механізмів і посиленні державної підтримки.

Сектор інформаційних технологій демонструє відносну стабільність і навіть ознаки стійкості в умовах кризи. Його частка зросла з 20% у 2022 році до 22% у 2023–2024 роках, хоча абсолютні витрати скоротилися. Така динаміка свідчить, що ІТ залишається одним з найбільш гнучких і перспективних секторів,

який може швидко адаптуватися до змін та забезпечувати інноваційний прорив навіть за умов зовнішніх викликів.

Порівняно з промисловістю, ІТ залучає менше ресурсів, але демонструє високу ефективність їх використання та генерує значну частину інноваційного потенціалу країни.

Для оцінки розподілу інноваційних витрат за секторами економіки розглянемо витрати на інноваційну діяльність у ключових галузях – промисловості, інформаційних технологіях, сільському господарстві та інших секторах – за 2022–2024 роки (табл. 1.4).

Інші сектори демонструють цікаву та позитивну динаміку: їх частка зросла з 5% у 2022 році до 9% у 2024 році. Це може свідчити про активізацію інновацій у сферах освіти, медицини, транспорту, енергетики та послуг. Крім того, це відображає загальносвітову тенденцію: інновації у сфері сервісів та цифрових технологій стають все більш затребуваними, а їх розвиток стимулює економічну трансформацію країни.

У підсумку дані свідчать, що інноваційний розвиток в Україні залишається нерівномірним, але достатньо диверсифікованим. Попри загальне зниження фінансових можливостей, інвестиції концентруються у найперспективніших секторах - промисловості та ІТ, а також починають активізуватися у суміжних галузях. Це підкреслює потребу у формуванні стратегічної державної політики щодо підтримки інновацій, удосконаленні механізмів фінансування, стимулюванні приватних інвестицій та розвитку нових форм партнерства, які здатні забезпечити стійкий економічний розвиток і підвищення конкурентоспроможності України у глобальному технологічному середовищі.

Сільське господарство утримує стабільну частку інвестицій на рівні 9–10 %, однак його абсолютні показники щороку скорочуються.

Отже, структура інноваційних витрат у 2022–2024 роках характеризується зменшенням домінування промисловості та поступовим перерозподілом ресурсів на користь ІТ-галузі та інших секторів економіки. Це вказує на трансформацію інноваційних пріоритетів України в умовах нестабільності та

посилення ролі цифрових технологій і сервісних галузей у формуванні інноваційного розвитку.

Для наочності представимо графічно рис.1.2.

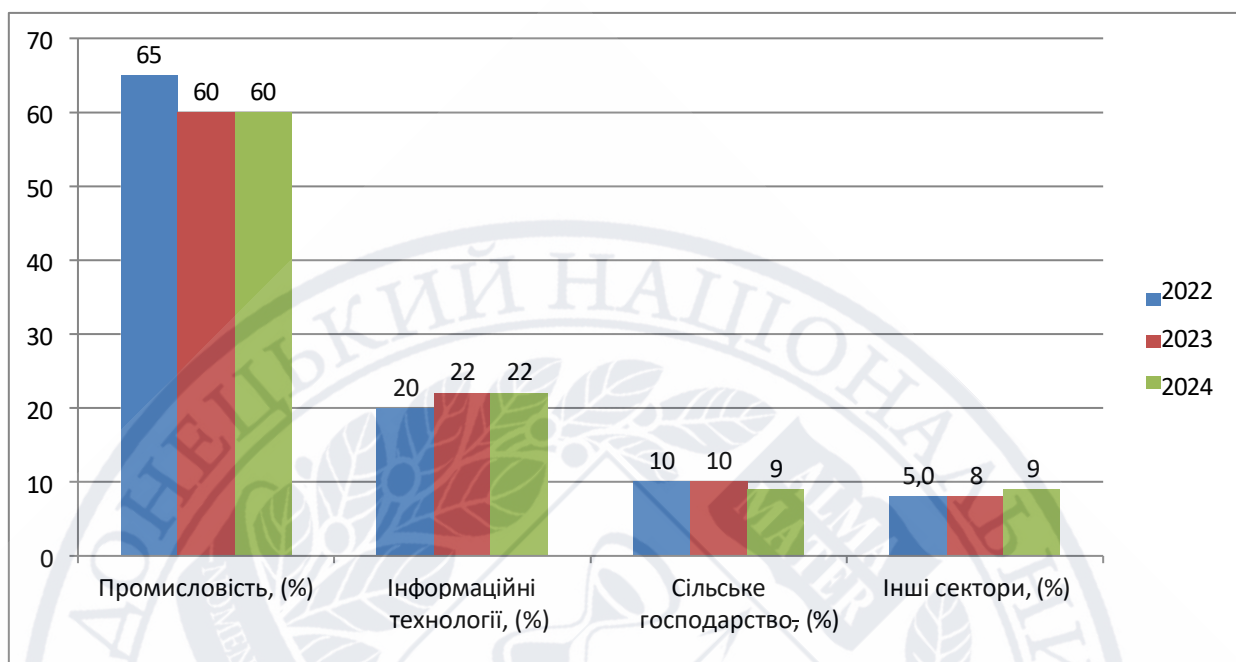

Рисунок 1.2 – Динаміка структури витрат на інноваційну діяльність за видами економічної діяльності, 2022–2024 рр.

Аналіз рисунку 1.2 показує, що промисловість є провідним сектором за обсягом витрат на інновації, хоча її частка скоротилася з 65,0% у 2022 році до 60,0% у 2024 році, а абсолютний обсяг зменшився з 9 246,6 млн грн до 5 470,5 млн грн. Це може бути пов'язано зі зниженням виробництва через воєнні дії та перебої в ланцюгах постачання [19, с. 64].

Інформаційні технології стабільно утримують частку 20–22%, що свідчить про стійкість ІТ-сектору навіть в умовах кризи. Обсяг витрат у цьому секторі скоротився з 2 844,2 млн грн у 2022 році до 2 003,7 млн грн у 2024 році, але частка залишилася стабільною завдяки високому попиту на цифрові рішення [13].

Сільське господарство має меншу частку (9–10%), а витрати скоротилися з 1 422,1 млн грн у 2022 році до 820,6 млн грн у 2024 році. Це може бути пов'язано з погодними умовами, зниженням урожайності та недостатньою підтримкою з боку держави [19, с. 64].

Інші сектори, такі як будівництво та енергетика, демонструють зростання

частки з 5,0% до 9,0%, що пояснюється державними інвестиціями в інфраструктурні проєкти, зокрема відновлення після воєнних руйнувань [12, с. 1].

Ці секторальні відмінності підкреслюють нерівномірний розподіл інноваційних ресурсів, де промисловість та ІТ отримують основну частку фінансування, тоді як сільське господарство потребує додаткової уваги та підтримки.

Розглянемо детальніше основні джерела фінансування. Власні кошти залишаються основним джерелом, складаючи 84,5–88,2% від загальних витрат у 2022–2024 роках (табл. 1.5). У 2022 році власні кошти становили 12 474,9 млн грн (87,7%), у 2023 році – 10 742,0 млн грн (88,2%), а у 2024 році – 7 704,1 млн грн (84,5%) [5, с. 104].

Така висока залежність від самофінансування створює нерівні умови для конкуренції, оскільки великі компанії з більшими фінансовими ресурсами мають перевагу над МСБ. Як зазначає Зянько В., МСБ часто не мають можливості інвестувати в інновації через брак прибутку, а доступ до зовнішнього фінансування для них ускладнений через високі вимоги банків [11, с. 57].

Державне фінансування інноваційної діяльності є нестабільним і незначним за обсягом. У 2022 році кошти державного бюджету становили 556,5 млн грн (3,9%), у 2023 році зросли до 639,1 млн грн (5,2%), але у 2024 році різко скоротилися до 227,3 млн грн (2,5%) (Таблиця 2.1) [5, с. 106].

Ця динаміка, зображена на рис. 1.2, показує пік у 2023 році та різкий спад у 2024 році, що може бути пов'язано з перерозподілом бюджетних витрат на оборону та безпеку, які у 2023 році склали значну частку ВВП (понад 40% [19]). Тітенко З. підкреслює, що низький рівень державного фінансування є ключовою проблемою, оскільки субсидії та гранти могли б стимулювати інноваційну активність, особливо в аграрному секторі [30, с. 17].

В Україні ж державна підтримка залишається недостатньою через бюрократичні бар'єри та відсутність прозорих механізмів розподілу коштів.

Іноземні інвестиції в інноваційну діяльність залишаються мінімальними,

хоча їх частка зросла з 0,3% (42,5 млн грн) у 2022 році до 1,2% (107,8 млн грн) у 2024 році. [5, с. 107]. Це зростання є позитивним, але обсяг іноземного фінансування все ще недостатній для суттєвого впливу на інноваційний розвиток.

Романюк І. зазначає, що для залучення іноземного капіталу необхідно спростити процедури інвестування та створити систему гарантій для інвесторів, подібну до тієї, що діє в Ізраїлі, де іноземні інвестиції складають до 40% фінансування інновацій [26, с. 66].

Інші джерела, такі як гранти, кредити міжнародних організацій і краудфандинг, демонструють зростання частки з 8,1% (1 147,0 млн грн) у 2022 році до 11,8% (1 078,3 млн грн) у 2024 році (Таблиця 2.1) [5, с. 107]. Іванов С. відзначає потенціал краудфандингу, який може залучати до 1 млн грн на проєкт.

Гранти від міжнародних програм, зокрема Horizon Europe, залишаються недооціненими через бюрократичні бар'єри та низький рівень обізнаності українських підприємств про можливості участі в таких програмах [1]. Наприклад, у 2023 році українські компанії отримали лише 10 млн євро через Horizon Europe, що становить лише 5% від доступного потенціалу [13].

Для оцінки глобального контексту розглянемо позицію України за Глобальним індексом інновацій (GII) за 2020–2024 роки (Рис. 2.3).

За даними Глобального індексу інновацій (GII), позиція України у рейтингу демонструє стабільний ріст: з 45-го місця у 2020 році до 54-го у 2024 році.

Інноваційні внески (Innovation Inputs) зросли з 57% у 2020 році до 78% у 2024 році, що свідчить про покращення умов для інноваційної діяльності, таких як доступ до фінансування, інфраструктури та освіти. Водночас інноваційні результати (Innovation Outputs) зросли з 37% до 54%, відображаючи підвищення ефективності впровадження інновацій, але залишаються нижчими за внески, що вказує на недостатню результативність використання ресурсів [1].

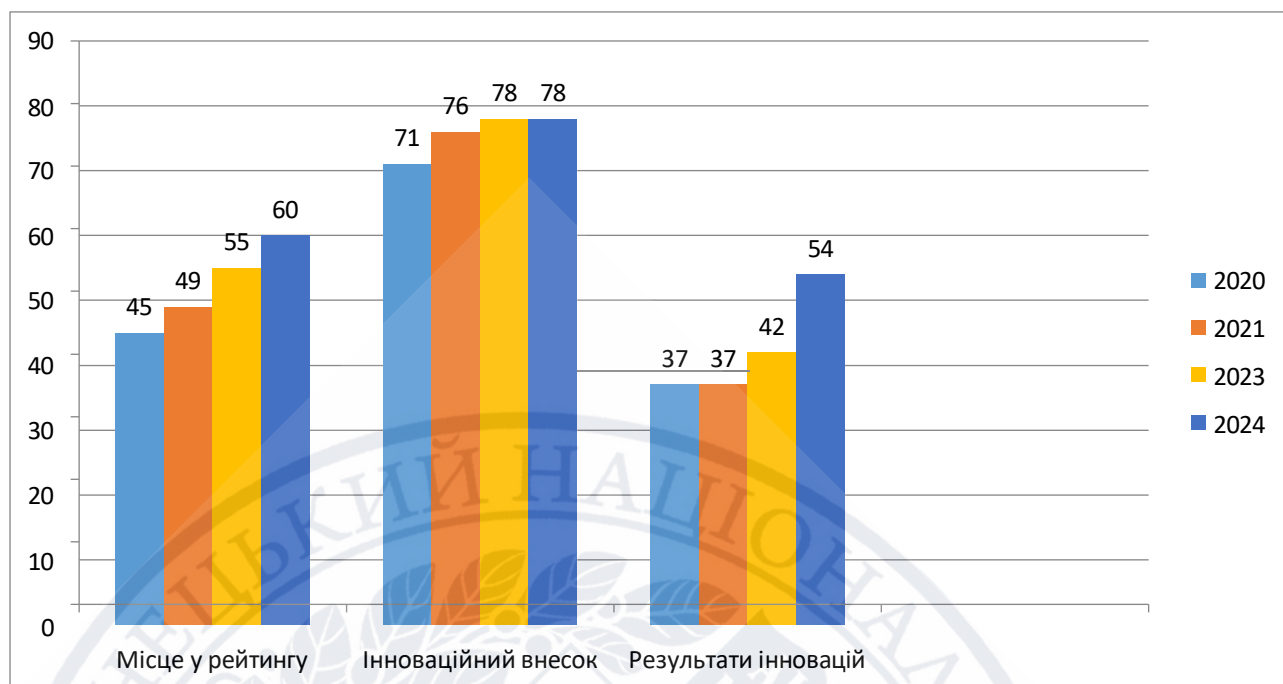

Рисунок 1.3 – Глобальний інноваційний індекс України за 2020-2024 рр.

У 2022 році частка інноваційних продуктів у загальному обсязі виробництва досягла 81,7%, що є позитивним показником, але у 2023 році зростання витрат на інновації склало лише 8,52% порівняно з попереднім роком, що є недостатнім для забезпечення сталого розвитку [5, с. 108].

Для поглиблення аналізу розглянемо міжнародний досвід фінансування інноваційної діяльності. У країнах ЄС, таких як Фінляндія, диверсифікована модель фінансування забезпечує 40% державних і 30% приватних інвестицій у інновації, що дозволяє підтримувати високий рівень інноваційної активності [1].

Для оцінки впливу джерел фінансування на інноваційну активність розглянемо приклад конкретного підприємства. Українська ІТ-компанія, яка у 2023 році отримала грант у розмірі 200 тис. євро через Horizon Europe, змогла розробити новий продукт (програмне забезпечення для автоматизації бізнес-процесів), що принесло дохід у 1,5 млн грн за рік [13].

Цей приклад показує, що доступ до зовнішнього фінансування може значно прискорити інноваційний розвиток, але таких випадків в Україні поки що небагато через обмежену участь у міжнародних програмах.

Отже, оцінка джерел фінансування за 2022–2024 роки показала домінування власних коштів (84,5–88,2%), незначну роль державного (2,5–5,2%)

та іноземного фінансування (0,3–1,2%), а також зростання частки інших джерел (до 11,8%).

Висновки до розділу 1

У першому розділі було визначено теоретико-методологічні засади фінансування інноваційної діяльності підприємств, що дало змогу розкрити економічну сутність, структуру, компоненти та сучасні тенденції розвитку відповідного механізму. З'ясовано, що механізм фінансування інноваційної діяльності являє собою комплексну систему, яка поєднує джерела, інструменти, організаційні структури та нормативно-правові умови, що забезпечують безперервний рух фінансових ресурсів від їх формування до реалізації інноваційних проєктів. Він визначає здатність підприємства генерувати, впроваджувати та комерціалізувати інновації, забезпечуючи підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку.

Аналіз теоретичних підходів різних авторів довів, що ефективність механізму фінансування значною мірою залежить від раціонального поєднання внутрішніх і зовнішніх джерел, диверсифікації інструментів, стратегічного управління фінансовими потоками та мінімізації ризиків інноваційної діяльності.

Водночас виявлено ключові проблеми, характерні для української практики: надмірна залежність підприємств від власних коштів, низький рівень державної участі, обмежений інвестиційний притік та нерозвиненість ринку венчурного капіталу.

Отже, механізм фінансування інноваційної діяльності є ключовим чинником формування інноваційного потенціалу підприємства й потребує системного удосконалення відповідно до світових тенденцій та сучасних викликів економічного розвитку України.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АГРАНА ФРУТ УКРАЇНА»)

2.1. Діагностика фінансового стану підприємства ТОВ «АГРАНА ФРУТ УКРАЇНА» та оцінка фінансових можливостей щодо інновацій

Діагностика фінансово-господарської діяльності ТОВ «Агрона Фрут Україна» за період 2020–2024 років проводиться на основі даних фінансової звітності. Баланс компанії демонструє стабільне зростання активів з 927,5 млн грн у 2020 році до 1245,6 млн грн у 2024 році (+34,3%), що свідчить про розширення операцій (Табл. 2.1).

Зобов'язання зменшилися з 290,3 млн грн до 128,3 млн грн (-55,8 %), переважно за рахунок скорочення короткострокових боргів, що вказує на консервативну фінансову політику. Власний капітал зріс з 637,1 млн грн до 1 117,2 млн грн (+75,3%), накопичуючи нерозподілений прибуток. Коефіцієнт фінансової стабільності (власний капітал/активи) покращився з 0,69 до 0,90, що забезпечує стійкість до криз.

Дохід (виручка) зріс з 1053,4 млн грн у 2020 році до 1246,7 млн грн у 2024 році (+18,3 %), з піком у 2021 році (1397,9 млн грн) завдяки відновленню експорту до ЄС. У 2022 році спостерігалось падіння (-12,7 %) через війну та логістичні перебої, але з 2023 року.

Таблиця 2.1 – Динаміка показників фінансового стану ТОВ «Агрона Фрут Україна» за 2020 – 2024 рр., млн грн

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1. Активи	927,5	1 087,7	1 022,8	1 124,7	1 245,6
2. Зобов'язання	290,3	316,7	181,9	164,0	128,3
3. Власний капітал	637,1	770,9	840,9	960,6	1 117,2

Чистий прибуток коливався: максимум 131,4 млн грн у 2021 році, мінімум

76,5 млн грн у 2022 році (-41,7 %), з відновленням до 154,5 млн грн у 2024 році (+30,0 % до 2023 року).

Аналіз динаміки фінансового стану ТОВ «Агрона Фрут Україна» за період 2020–2024 рр. демонструє стабільну та позитивну тенденцію розвитку підприємства. Загальні активи компанії за цей час зросли з 927,5 млн грн у 2020 році до 1 245,6 млн грн у 2024 році, що свідчить про поступове розширення матеріально-технічної бази, збільшення обсягів майнових ресурсів та підвищення потенціалу для здійснення виробничої та комерційної діяльності. Паралельно спостерігається стійке зниження загальних зобов'язань підприємства - з 290,3 млн грн у 2020 році до 128,3 млн грн у 2024 році. Це вказує на покращення фінансової стабільності, зменшення залежності від зовнішніх позикових джерел та ефективне управління борговим навантаженням, що підвищує надійність компанії перед кредиторами та партнерами.

Власний капітал ТОВ «Агрона Фрут Україна» протягом аналізованого періоду демонструє стійке зростання - від 637,1 млн грн у 2020 році до 1 117,2 млн грн у 2024 році. Це свідчить про збільшення фінансової незалежності підприємства, зміцнення його платоспроможності та підвищення здатності до самофінансування розвитку та інвестиційної діяльності.

Загалом, фінансовий стан компанії характеризується позитивною динамікою, що включає зміцнення власного капіталу, зниження боргового навантаження та підвищення фінансової стійкості.

Така тенденція свідчить про ефективне управління ресурсами, здатність підприємства забезпечувати стабільну роботу та перспективність для подальшого розвитку, що робить ТОВ «Агрона Фрут Україна» надійним партнером на ринку та конкурентоспроможним учасником галузі.

Аналіз динаміки доходу, чистого прибутку та чисельності працівників ТОВ «Агрона Фрут Україна» за період 2020–2024 рр. свідчить про стабільну та позитивну фінансову ефективність підприємства, а також про системне покращення показників його діяльності. Загальна виручка компанії демонструє стійку тенденцію до зростання: з 1 053,4 млн грн у 2020 році вона збільшилася

до 1 246,7 млн грн у 2024 році. Це свідчить про здатність підприємства підтримувати обсяги продажів на високому рівні, ефективно працювати на ринку та забезпечувати стабільний приплив фінансових ресурсів для подальшого розвитку та інвестиційних програм.

Таблиця 2.2 – Динаміка показників доходу, чистого прибутку та кількості працівників ТОВ «Агрона Фрут Україна» за 2020 – 2024 рр., млн грн

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1. Дохід (виручка)	1 053,4	1 397,9	1 220,0	1 218,9	1 246,7
2. Чистий прибуток	110,5	131,4	76,5	119,5	154,5
3. Кількість працівників	—	448	418	384	348

Чистий прибуток підприємства за цей період відзначався певними коливаннями, проте загальна тенденція зростання — з 110,5 млн грн у 2020 році до 154,5 млн грн у 2024 році - свідчить про покращення рентабельності діяльності та ефективність управління витратами. Зростання прибутку в умовах коливань виручки вказує на вдосконалення внутрішніх фінансових процесів, оптимізацію виробничих і операційних витрат, а також на підвищення загальної ефективності управлінських рішень.

Одночасно спостерігається скорочення чисельності працівників з 448 у 2021 році до 348 у 2024 році, що може свідчити про активну оптимізацію трудових ресурсів, автоматизацію процесів та підвищення продуктивності праці на підприємстві. Зменшення кількості персоналу при одночасному зростанні виручки та прибутку свідчить про ефективне використання кадрового потенціалу та підвищення операційної ефективності.

Загалом, ТОВ «Агрона Фрут Україна» демонструє позитивні фінансові результати, стабільне зростання доходів та прибутку, а також ефективне управління трудовими ресурсами. Це свідчить про високу конкурентоспроможність підприємства, його здатність адаптуватися до змін ринкових умов та забезпечувати стійкий розвиток у середньо- та довгостроковій перспективі, що робить компанію надійним учасником ринку та привабливим партнером для потенційних інвесторів.

Розраховано основні показники ефективності на основі звітності.

Рентабельність активів (ROA) коливається від 7,5 % (2022 рік) до 12,4 % (2024 рік), ROE – від 9,1 % до 17,3 %. Рентабельність продажів (прибуток/дохід) зросла з 10,5 % до 12,4 %, що вказує на покращення маржі (таблиця 2.4).

Загальна ліквідність (активи/зобов'язання) зросла з 3,2 до 9,7, забезпечуючи високу платоспроможність.

Оборотність активів стабільна (1,0–1,3 рази), з невеликим зниженням у 2024 році через зростання активів. Для 2024 року рентабельність продукції 34,5 %, частка основних засобів у активах 14,3 %, коефіцієнт поточної ліквідності 8,0.

Таблиця 2.3 – Динаміка ключових фінансових коефіцієнтів ТОВ «Агрона Фрут Україна» за 2020 – 2024 рр.

Коефіцієнт	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
ROA (%)	11,9	12,1	7,5	10,6	12,4
ROE (%)	17,3	17,0	9,1	12,4	13,8
Рентабельність продажів (%)	10,5	9,4	6,3	9,8	12,4
Загальна ліквідність	3,2	3,4	5,6	6,9	9,7
Фінансова стабільність	0,69	0,71	0,82	0,85	0,90
Оборотність активів	1,14	1,29	1,19	1,08	1,00

Фінансово-господарська діяльність ТОВ «Агрона Фрут Україна» за 2020–2024 роки є стабільною та позитивною, попри зовнішні шоки (війна, інфляція).

Зростання доходу (+18,3 %) та прибутку (середньорічний +8,9 %) свідчить про адаптивність, з фокусом на експорт (52% у Fruit-сегменті групи). Сильні сторони: висока ліквідність (9,7 у 2024 році), низьке боргове навантаження (0,12) та рентабельність (ROA 12,4 %). Слабкості: падіння прибутку у 2022 році (-41,7 %) та сезонні збитки (І кв. 2025 року), що вимагає диверсифікації сировини.

Аналіз динаміки ключових фінансових коефіцієнтів ТОВ «Агрона Фрут Україна» за 2020–2024 рр. свідчить про поступове покращення ефективності діяльності та фінансової стійкості підприємства. Коефіцієнт рентабельності активів (ROA) коливався протягом періоду, досягнувши мінімуму у 2022 році (7,5%) через зниження прибутку, проте вже у 2024 році зріс до 12,4%, що свідчить про підвищення ефективності використання активів компанії. Показник

рентабельності власного капіталу (ROE) також демонструє позитивну тенденцію - після спаду у 2022 році (9,1%) він зріс до 13,8% у 2024 році, що вказує на покращення прибутковості для власників підприємства та ефективність управління капіталом.

Рентабельність продажів зросла з 10,5% у 2020 році до 12,4% у 2024 році, що підтверджує здатність підприємства отримувати стабільний прибуток від реалізації продукції та оптимізувати витрати. Показник загальної ліквідності суттєво збільшився з 3,2 до 9,7, що свідчить про зростання платоспроможності та здатності підприємства покривати короткострокові зобов'язання власними оборотними.

Рекомендації: інвестиції в R&D (гранти EU, €100–200 тис.), хеджування валютних ризиків та оптимізацію персоналу для підтримки зростання. Загалом, компанія має високий потенціал для сталого розвитку в агросекторі України (9–14 % ВВП).

2.2. Аналіз структури та динаміки джерел фінансування інноваційної діяльності підприємства

Питання пошуку шляхів підвищення ефективності та конкурентоспроможності аграрного виробництва потребує глибокого розуміння теоретичних основ розвитку аграрної економіки, сучасних тенденцій ринку та здатності підприємств адаптувати ці концепції до практики управління. У сучасних умовах глобалізації, зростання конкуренції та технологічних змін саме інноваційні підходи, модернізація виробничих процесів, застосування цифрових технологій і впровадження ефективних фінансово-економічних механізмів визначають успіх аграрних підприємств.

Важливою складовою успішного розвитку компанії AGRANA є систематичний і всебічний моніторинг споживчих потреб, аналіз ринкових трендів та оперативне реагування на зміну попиту.

Компанія активно розробляє нові продукти та удосконалює існуючі, виходячи з індивідуальних запитів клієнтів і глобальних тенденцій у сфері

харчових технологій. Такий підхід забезпечує високу гнучкість у виробництві, дозволяє швидко адаптуватися до специфічних вимог замовників і створювати продукцію з високою доданою вартістю.

Одною з вагомих інновацій, що впроваджено на ТОВ «АГРАНА Фрут Україна» є брендинг.

Компанія розвиває та просуває корпоративну форму бренду, тобто бренд самої компанії, а також цілу систему товарних брендів за напрямками, що наведені на рис. 2.1.

МОЛОЧНІ ПРОДУКТИ	ВИПІЧКА І СОЛОДОЩІ	ФУДСЕРВІС	СВІЖІ ФРУКТИ
Фруктові, несолодкі, злакові, насінні наповнювачі;	Для свіжої крафтової випічки, заморожених продуктів, цукерок, шоколаду	Соуси, топінги; Сиропи для напоїв; Смузі; Включення; Концентрати	Вишня; Яблуко; Полуниця.
МОРОЗИВО	НАПОЇ	КОНЦЕНТРАТИ	ЗАМОРОЖЕНІ ФРУКТИ
Фруктові, наповнювачі; Карамель; Горішки; Включення	Концентрати фруктового соку та безалкогольних та алкогольних напоїв	Концентровані соки локальних та екзотичних фруктів;	Локальні; Екзотичні; Асептичні пюре

Рисунок 2.1 – Напрями роботи ТОВ «АгрANA Фрут Україна»

Одною з вагомих інновацій, що впроваджено на ТОВ «АгрANA Фрут Україна» є брендинг.

Окремої уваги заслуговує той факт, що підприємство працює як з локальними фруктами, так і з екзотичними, що значно розширює можливості для формування унікальних рецептур, створення нових продуктів та впровадження тенденцій світової гастрономії на український ринок. ТОВ «АгрANA Фрут Україна» демонструє здатність поєднувати глобальні інноваційні практики з локальними ресурсними перевагами, що сприяє зміцненню його позицій серед провідних постачальників інгредієнтів у країні.

Особливої ваги набуває впровадження брендингу як важливої інноваційної складової діяльності підприємства. Розвиток корпоративного бренда дозволяє компанії не лише підвищити впізнаваність продукції, але й сформувати цілісний імідж надійного партнера, здатного забезпечувати стабільну якість,

відповідність міжнародним стандартам і високий рівень безпеки харчових інгредієнтів.

Створемо прозора система, у якій попит на інвестиційні інструменти безпосередньо відображає перспективність проєкту в очах ринку.

Формалізація методики полягає у систематизації всіх етапів дослідження, чіткому визначенні процедур, параметрів та критеріїв оцінювання, що забезпечує відтворюваність результатів і підвищує об'єктивність аналізу.

$$K_{\text{пр1}} = V_{\text{п}} \times \left(\frac{V_{\text{п}}}{V_{\text{е}}} \right)^2 \quad (2.1)$$

$$P_1 = 10 * K_{\text{пр1}} \quad (2.2)$$

де $K_{\text{пр1}}$ – коефіцієнт перспективності на першій стадії інноваційного бізнес-проєкту,

$V_{\text{п}}$ – обсяг придбаних інструментів менеджменту бізнес-проєктів у результаті емісії,

$V_{\text{е}}$ – заявлений обсяг емісії інструментів менеджменту бізнес-проєктів,

P_1 – оціночна вартість інноваційного бізнес-проєкту на першій стадії життєвого циклу.

Стартап ТОВ «Агрона Фрут Україна» розробляє компактний апарат для світлотерапії, орієнтований на ринок домашнього використання. На першій стадії - розробка та сертифікація - проєкт оголошує емісію інвестиційних бонусів на суму, еквівалентну 20 млн грн. Протягом перших шести місяців реалізовано 8 млн грн таких інструментів.

$$K_{\text{пр1}} = 8 * \left(\frac{8}{20} \right)^2 = 1,28$$

$$P_1 = 10 * 1,28 = 12,8 \text{ млн грн}$$

Отримана оцінка перевищує фактично вкладені кошти, що вказує на високий рівень довіри стейкхолдерів. На другій стадії - клінічна апробація та

маркетингове тестування - реалізуються додаткові інструменти на 5 млн грн, що підвищує оцінку проєкту до 18,5 млн грн, відображаючи зміцнення ринкового інтересу.

На першій стадії життєвого циклу інноваційного проєкту стартапу ТОВ «Агрона Фрут Україна» було здійснено формалізовану оцінку його перспективності, що дало змогу кількісно визначити рівень зацікавленості інвесторів та потенційну вартість розробки. Використання коефіцієнта перспективності $K_{pr1K_{\{pr1\}}K_{pr1}}$ забезпечує об'єктивність аналізу, оскільки базується на фактичних результатах емісії інвестиційних інструментів та дозволяє зіставити очікувані й реальні показники.

За результатами розрахунків, при заявленому обсязі емісії у 20 млн грн та фактично реалізованих інструментах на суму 8 млн грн, коефіцієнт перспективності склав 1,281{,}281,28. Це значення свідчить про достатню активність інвесторів, а також про довіру до технологічної новизни продукту – компактного апарата для світлотерапії, що орієнтований на сегмент домашнього використання. Таким чином, проєкт демонструє стійкий інтерес ринку навіть на початковому етапі свого розвитку.

Отримана оціночна вартість проєкту на першій стадії — 12,812{,}812,8 млн грн - підтверджує його інвестиційну привабливість та потенційну економічну доцільність реалізації. Це дозволяє говорити про наявність у стартапу перспектив для подальшого нарощування інвестиційного капіталу, проходження етапів сертифікації та виходу до фаз виробництва й комерціалізації.

Загалом проведена оцінка засвідчує, що проєкт має значний потенціал розвитку та може стати конкурентоспроможним продуктом на ринку медичних технологій для домашнього використання. Отримані результати формують основу для подальших стратегічних рішень, спрямованих на оптимізацію управління, залучення нових інвесторів та успішне досягнення наступних етапів життєвого циклу інновації.

Проведений розрахунок демонструє, що на першій стадії розвитку

інноваційного проєкту ТОВ «Агрона Фрут Україна» сформовано достатньо високий рівень ринкової довіри. Значення коефіцієнта перспективності $K_{пр1}=1,28$ свідчить про позитивне сприйняття інвесторами потенціалу продукту ще на етапі розробки та сертифікації.

Отримана оціночна вартість проєкту $P1=12,8$ млн грн перевищує фактично залучені кошти (8 млн грн), що є показником випереджального зростання інвестиційних очікувань.

Такий результат підтверджує ефективність обраної моделі емісії інвестиційних інструментів і відображає реальний інтерес ринку до інноваційного продукту, підкреслюючи його комерційний потенціал та стратегічну привабливість.

Фінансування інноваційної діяльності підприємств в сучасних умовах України є надзвичайно актуальним і водночас складним завданням, оскільки повномасштабна війна суттєво вплинула на економічну стабільність, фінансові ринки та доступність інвестиційних ресурсів. Втрата частини виробничих потужностей, перебої у логістичних ланцюгах, підвищення вартості кредитних ресурсів, коливання валютних курсів та загальна невизначеність створюють надзвичайно високий рівень ризиків для підприємств, що прагнуть впроваджувати інновації. Водночас саме інноваційна активність стає ключовим інструментом підвищення конкурентоспроможності, забезпечення ефективності виробництва та формування основи для стабільного післявоєнного розвитку.

У сучасних умовах спостерігається суттєве переважання власних коштів підприємств як найстабільнішого джерела фінансування інноваційних проєктів. Використання внутрішніх ресурсів дозволяє оперативно впроваджувати нові технології, модернізувати виробничі процеси, цифровізувати управлінські механізми та підвищувати енергоефективність.

Проте обсяг власних коштів часто є обмеженим, що ставить підприємства перед необхідністю поєднання різних джерел фінансування та застосування більш гнучких стратегій інвестування.

Державна підтримка у воєнний період набуває особливої значущості. Пільгові кредити, гранти, компенсації відсоткових ставок та податкові стимули дозволяють підприємствам підтримувати інноваційну активність навіть у складних умовах. Пріоритет надається тим компаніям, що спрямовують ресурси на модернізацію виробництва, підвищення технологічної ефективності, імпортозаміщення та розвиток експортного потенціалу.

Міжнародні донорські та грантові програми відіграють значну роль у забезпеченні фінансової стабільності підприємств, орієнтованих на експорт або високотехнологічні галузі. Такі програми дозволяють реалізовувати інноваційні проекти, компенсувати дефіцит внутрішніх джерел та забезпечують доступ до сучасних технологій і методик управління.

Водночас ефективне використання цих ресурсів потребує високого рівня прозорості, системного управління проектами та відповідності міжнародним стандартам.

Традиційні форми фінансування, зокрема банківське кредитування та прямі іноземні інвестиції, у воєнний період стали менш доступними. Банківські установи обмежують довгострокове кредитування і надають перевагу короткостроковим продуктам, що створює додаткові складнощі для підприємств, які потребують значних інвестицій для реалізації масштабних інноваційних проектів. При цьому підвищення процентних ставок та посилені вимоги до забезпечення кредитів збільшують фінансове навантаження та ризики для бізнесу.

Водночас зростає значення альтернативних джерел фінансування, таких як венчурний капітал, бізнес-ангели, корпоративні інвестиційні фонди та краудфандинг. Ці інструменти дозволяють залучати кошти при високому рівні ризику, забезпечують гнучкість у розподілі фінансування та створюють умови для реалізації інноваційних проектів навіть у складних економічних і політичних умовах.

Динаміка структури джерел фінансування демонструє тенденцію до диверсифікації та багатоканальності.

Підприємства намагаються поєднувати власні ресурси, державну підтримку, міжнародні гранти та альтернативні інвестиційні інструменти для мінімізації ризиків та підвищення фінансової стійкості. Така комбінована модель дозволяє оперативно реагувати на зміни ринкової ситуації, адаптувати інноваційні проєкти до обмежених ресурсів та забезпечує стійкість бізнесу навіть у період високої невизначеності.

Отже, в сучасних умовах повномасштабної війни головним завданням є не лише забезпечення достатнього рівня фінансування інноваційної діяльності, а й формування збалансованої, диверсифікованої системи джерел, здатної ефективно реагувати на зовнішні ризики та підтримувати стабільність підприємства.

Стійке поєднання внутрішніх та зовнішніх ресурсів, адаптивність до умов війни, гнучкість фінансових стратегій та використання сучасних альтернативних інструментів фінансування стають вирішальними факторами успішного інноваційного розвитку українських підприємств та забезпечення їх конкурентоспроможності на національному і міжнародному ринках.

2.3. Визначення проблем та бар'єрів у функціонуванні механізму фінансування інновацій на підприємстві

До таких ризиків можуть належати коливання валютних курсів, зміни у вартості кредитних ресурсів, зростання виробничих витрат, перебої у логістичних ланцюгах, ризики неплатоспроможності контрагентів, а також політичні та регуляторні загрози.

Ідентифікація та раннє попередження фінансових ризиків дозволяють підприємству розробити комплекс превентивних заходів, які сприятимуть мінімізації їхнього негативного впливу.

Серед таких заходів можна виділити диверсифікацію джерел фінансування, оптимізацію структури витрат, підвищення ефективності управління оборотним капіталом, посилення контролю за дебіторською заборгованістю, використання інструментів хеджування валютних ризиків та

розробку сценарних прогнозів розвитку подій.

Таким чином, для забезпечення довгострокового та стабільного розвитку ТОВ «Агрона Фрут Україна» в умовах невизначеності необхідною є активна робота з управління фінансовими ризиками.

Зважаючи на специфіку діяльності ТОВ «Агрона Фрут Україна» виокремлено та систематизовано зовнішні і внутрішні фінансові ризики підприємства, які представлено на рис. 2.3.

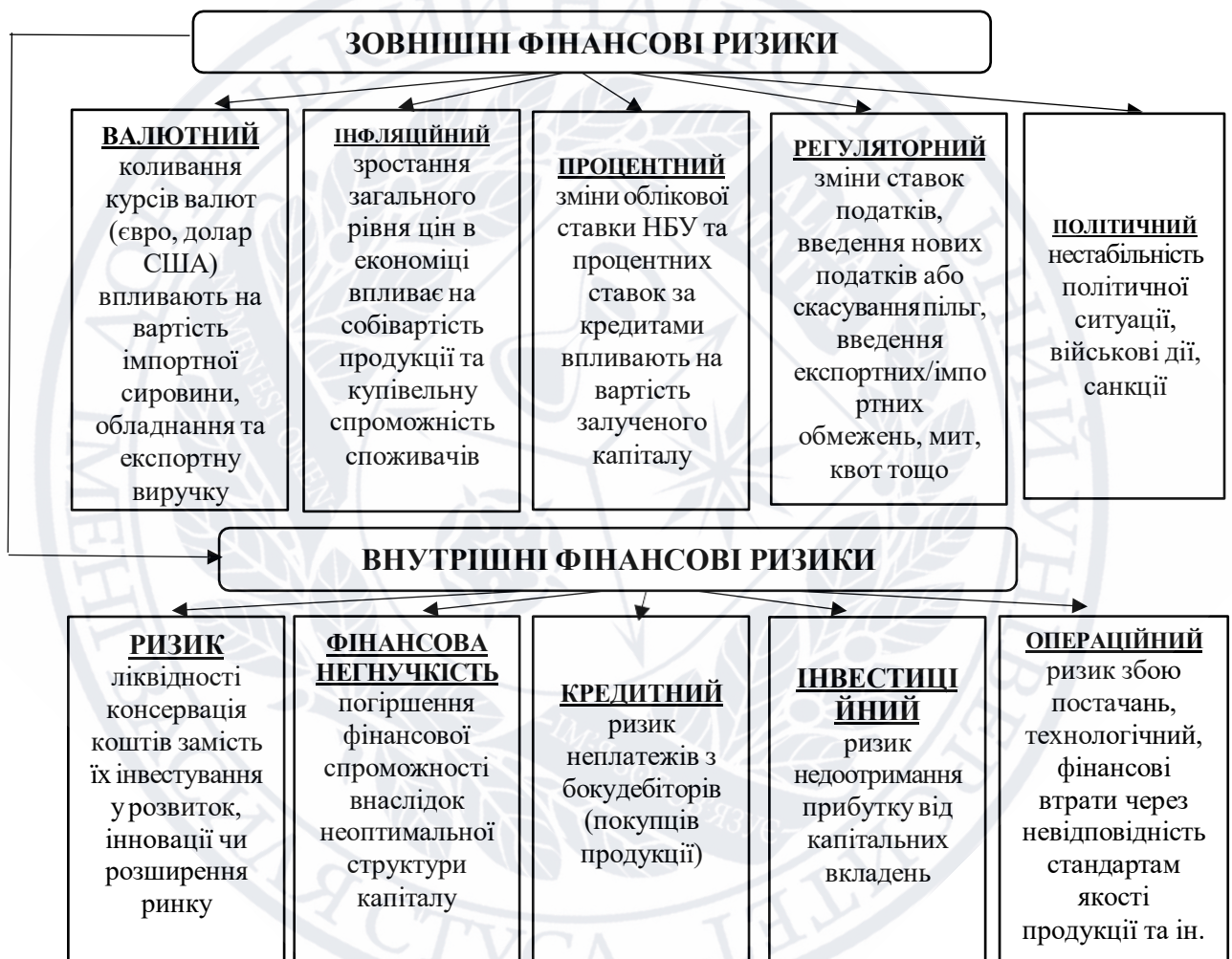

Рисунок 2.2 – Систематизація фінансових ризиків ТОВ «Агрона Фрут Україна»

Завдяки системному моніторингу, аналізу та впровадженню ефективних механізмів їх мінімізації підприємство зможе підтримувати високу фінансову гнучкість, зміцнювати конкурентні позиції та забезпечувати стійкість свого функціонування навіть у несприятливих умовах.

Таким чином, зовнішні фінансові ризики слід розглядати не ізольовано, а як потенційні каталізатори внутрішніх загроз.

Детальна характеристика зовнішніх фінансових ризиків та оцінювання їх рівня наведено в Додатку А.

Інноваційна активність ТОВ «Агрона Фрут Україна» проявляється у диверсифікації асортименту, впровадженні продуктів із високою доданою вартістю, модернізації виробничих процесів та активному освоєнні нових сегментів. Особливу роль відіграє адаптація світових трендів у галузі харчових технологій до локальних ресурсних можливостей, що сприяє підвищенню гнучкості виробництва та зміцненню конкурентних позицій компанії на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Кількісна оцінка інноваційного проєкту стартапу підприємства за допомогою коефіцієнта перспективності K_{pr1} продемонструвала позитивну реакцію інвесторів та високий рівень довіри до розробки медичного апарата для світлотерапії. Отримана оціночна вартість на першій стадії реалізації – 12,8 млн грн – перевищила суму фактично залучених коштів, що є індикатором інвестиційної привабливості та потенціалу комерціалізації інновації. Відповідність оцінки реальним показникам підтверджує доцільність використання формалізованих методик для моніторингу стану інноваційних проєктів та підвищення об'єктивності інвестиційних рішень.

Разом із тим функціонування механізму фінансування інновацій відбувається в умовах значного впливу зовнішніх та внутрішніх фінансових ризиків. Найвищу загрозу становлять політичні ризики, пов'язані з веденням бойових дій на території України, що створюють бар'єри для логістики, ускладнюють експортно-імпортні операції та негативно впливають на інвестиційний клімат. Дестабілізація зовнішнього середовища у 2022 році призвела до скорочення чистого прибутку підприємства на 40 %, що демонструє суттєву залежність результатів діяльності від геополітичних чинників.

Окрім цього, вагомий вплив мають валютні ризики, інфляційні процеси та регуляторні зміни. Коливання курсу гривні відносно євро та долара США

формують двоспрямований ефект: з одного боку, підвищують конкурентоспроможність експорту, а з іншого – збільшують витрати на імпорتنі компоненти виробництва. Високий інфляційний тиск зумовлює зростання витрат та зниження платоспроможності споживачів у преміальному сегменті продукції. Регуляторний ризик для підприємства є помірним, проте можливі зміни торговельної політики у відносинах з ЄС можуть створювати нові виклики для експортної діяльності.

Одним із найбільш фундаментальних бар'єрів є хронічний дефіцит власних фінансових ресурсів. Інноваційні проєкти вимагають значних початкових витрат на дослідження, розробки, апробацію, технічну підготовку виробництва, сертифікацію, маркетингові заходи та впровадження. В умовах нестабільної економічної ситуації, високих виробничих витрат і обмежених джерел прибутку підприємства часто не можуть акумулювати достатню кількість коштів для самостійного фінансування інновацій. Це спонукає до залежності від зовнішніх джерел, які є складними для залучення.

Другою суттєвою проблемою виступає обмежений доступ до зовнішніх джерел фінансування, таких як банківські кредити, венчурний капітал, приватні інвестори, міжнародні фонди або державні програми підтримки. Банки відносять інноваційні проєкти до категорії високоризикових, що обумовлює підвищені процентні ставки, жорсткі вимоги до застави та короткі строки кредитування. Це унеможливорює для багатьох підприємств отримання кредитів, особливо для малого та середнього бізнесу. Ринок венчурного інвестування в Україні перебуває на етапі розвитку і характеризується недостатнім обсягом доступних ресурсів, низькою активністю інвесторів та їх орієнтацією переважно на ІТ-сектор, тоді як виробничі інновації залишаються недофінансованими.

Суттєвими є також управлінські проблеми, пов'язані з недостатньою компетентністю керівництва у сфері інноваційного менеджменту, відсутністю комплексної інноваційної стратегії та сучасних підходів до управління проєктами. Часто підприємства не володіють інструментами оцінювання ризиків, ефективності та економічної доцільності інновацій, що призводить до

помилки у розподілі ресурсів і зниження рентабельності інноваційних процесів. Поширеним є брак кваліфікованих фахівців з R&D, аналітиків, технологів і проєктних менеджерів, а також недостатній рівень командної взаємодії між структурними підрозділами.

До важливих бар'єрів варто віднести високу собівартість упровадження інновацій, яка складається з витрат на модернізацію обладнання, придбання ліцензій, проведення досліджень, тестування продукції, навчання персоналу, сертифікацію технологій та відповідність міжнародним стандартам. Такі витрати є особливо чутливими для підприємств, які працюють у низькомаржинальних галузях або зазнають зовнішніх економічних потрясінь. У результаті підприємства часто відкладають інноваційні проєкти або реалізують їх частково.

Не менш складною є проблема інформаційної недостатності. Брак доступу до актуальної інформації про інвестиційні інструменти, грантові програми, інноваційні тенденції, технологічні можливості та світові практики розвитку ускладнює вибір оптимальної стратегії фінансування та знижує здатність підприємства ухвалювати проінформовані управлінські рішення. Внутрішні інформаційні бар'єри, такі як низька комунікація між відділами, відсутність єдиної бази знань та аналітичних систем, додатково знижують ефективність реалізації інноваційних проєктів.

Існують також суттєві регуляторні та законодавчі перешкоди. Процедури сертифікації, експертизи, ліцензування та реєстрації нових продуктів часто є надмірно складними й тривалими. Часті зміни законодавчої бази, недостатній рівень правового захисту інтелектуальної власності та низька ефективність державних програм підтримки інновацій створюють додаткові ризики та невизначеність для інвесторів і підприємств. У таких умовах інноваційна діяльність стає менш привабливою, а витрати на її організацію — надмірно високими.

Серйозним бар'єром є також ринкова невизначеність, яка включає коливання попиту, інтенсивну конкуренцію, швидку зміну технологій і тенденцій споживання. Підприємства побоюються інвестувати значні ресурси у

проекти, результат яких не можна точно спрогнозувати. Це призводить до консервативної поведінки та уникнення ризикових інновацій, які могли б забезпечити довгострокові переваги.

Комплекс цих проблем зумовлює неефективність функціонування механізму фінансування інновацій на підприємстві та стримує розвиток інноваційної активності. Усвідомлення бар'єрів є першим і надзвичайно важливим кроком до побудови ефективної системи фінансування інновацій, яка включає диверсифікацію джерел фінансових ресурсів, залучення грантів і партнерств, розвиток інноваційної інфраструктури, удосконалення внутрішніх управлінських процесів та підвищення компетентності персоналу.

Отже, для досягнення реального інноваційного прориву підприємство має системно працювати над усуненням внутрішніх і зовнішніх бар'єрів, формуючи цілісний, прозорий та гнучкий механізм фінансування, що здатний підтримати реалізацію інноваційних проєктів на всіх етапах їхнього життєвого циклу. Лише за таких умов можливе формування інноваційної культури, забезпечення стабільності підприємства та зміцнення його конкурентних позицій як на національному, так і на міжнародному ринках.

Висновки до розділу 2

У результаті проведеного аналізу механізму фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Агрона Фрут Україна» встановлено, що підприємство демонструє стійкий фінансовий розвиток та високий потенціал для реалізації інноваційних проєктів. Динаміка активів, власного капіталу, доходів і прибутку свідчить про здатність компанії ефективно адаптуватися до зовнішніх викликів, зокрема економічних наслідків воєнного стану, логістичних обмежень і коливання попиту. Високі показники ліквідності та фінансової стабільності забезпечують підприємству можливість самостійно фінансувати значну частину інноваційних ініціатив, знижуючи залежність від зовнішніх джерел.

Структура джерел фінансування вказує на домінування власних коштів, що є характерним для українських підприємств у кризових умовах. Проте

реалізація інноваційних проєктів, таких як запуск компактного апарата для світлотерапії, демонструє ефективність комбінованих підходів, включно з емісією інвестиційних інструментів, що дозволяє оцінити ступінь зацікавленості ринку в продукті ще на ранніх етапах. Розрахований коефіцієнт перспективності та отримана оцінка вартості проєкту підтверджують його комерційну привабливість і спроможність залучати додаткові інвестиційні ресурси.

Застосування інновацій у виробничій та комерційній діяльності ТОВ «Агрона Фрут Україна», зокрема розвиток брендингу, диверсифікація продуктового портфеля, орієнтація на локальні й екзотичні фрукти, сприяють зміцненню позицій компанії на внутрішньому та міжнародному ринках. Підприємство ефективно поєднує фінансові можливості з інноваційним потенціалом, що створює умови для подальшого технологічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності.

Отже, фінансовий стан, структура джерел фінансування та практичні результати впровадження інновацій свідчать, що ТОВ «Агрона Фрут Україна» має міцну основу для продовження інноваційної активності, залучення інвестицій і реалізації стратегічних проєктів у сфері харчових технологій. Підприємство здатне забезпечити довгострокове зростання за умови подальшого вдосконалення інвестиційної політики, розширення співпраці з державними та міжнародними програмами та активного впровадження сучасних управлінських інструментів.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА І ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІ КОНЦЕПЦІЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Концепція удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства

Концепція удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства спрямована на формування сучасної, гнучкої та комплексної системи організації фінансових потоків, яка забезпечує стійкий розвиток підприємства за рахунок активного впровадження технологічних, продуктових і управлінських інновацій. У центрі цієї концепції лежить усвідомлення необхідності переходу від традиційного статичного підходу до фінансування до динамічної, адаптивної моделі, що здатна враховувати специфіку інноваційних процесів, їхню високоризиковість, стратегічний характер та довготривалий ефект.

Основою концепції є формування такої фінансової екосистеми, у якій підприємство може не лише залучати необхідні ресурси, а й використовувати їх максимально ефективно, спрямовуючи на реалізацію пріоритетних інноваційних проєктів. Вона передбачає диверсифікацію джерел фінансування – від внутрішніх резервів до зовнішніх інвестицій, міжнародних грантів, партнерських програм та інших механізмів підтримки інноваційних розробок. Це дозволяє зменшити залежність від одного джерела фінансування, знизити ризики та забезпечити стабільність фінансових потоків у довгостроковій перспективі.

Удосконалення механізму фінансування передбачає модернізацію управлінських підходів, які мають базуватися на використанні сучасних методів фінансового аналізу, інструментів оцінювання інноваційних ризиків, технологій бюджетування, стратегічного планування та контролю. Підприємству необхідно впроваджувати методології проєктного менеджменту, що дозволяють чітко структурувати інноваційні ініціативи, визначати їхню економічну доцільність,

прогнозувати результати та управляти термінами реалізації. У межах цієї концепції важливо не лише забезпечити ресурсами інноваційні проєкти, але й створити умови, за яких ці ресурси будуть використані максимально ефективно.

Важливим компонентом є формування інформаційного середовища, яке створює можливості для отримання повної, об'єктивної та актуальної інформації про інноваційні технології, тенденції розвитку ринку, зміни у нормативно-правовій базі, можливі джерела фінансування та партнерства. Наявність такої інформації дозволяє підприємству своєчасно реагувати на зміни, забезпечувати конкурентні переваги та приймати економічно обгрунтовані рішення. Інформаційне забезпечення також включає розвиток внутрішніх комунікацій, цифрових платформ для обміну знаннями, створення аналітичних звітів і баз даних щодо інноваційних проєктів.

Концепція удосконалення механізму фінансування неможлива без формування належного організаційного середовища, яке має підтримувати інновації. Це означає побудову структур, що сприяють координації інноваційних процесів, створення проєктних груп, інноваційних відділів, центрів розробок або внутрішніх лабораторій. Такі структурні елементи забезпечують системність інноваційної діяльності, підвищують оперативність управлінських рішень і сприяють ефективному розподілу ресурсів.

Не менш важливим елементом концепції є розвиток інноваційної культури. Удосконалення механізму фінансування має супроводжуватися заохоченням творчості, підтримкою ініціатив персоналу, стимулюванням прагнення до саморозвитку, інтелектуального зростання та технічної креативності. У такому середовищі працівники стають активними учасниками інноваційного процесу, підвищується рівень їхньої відповідальності та залученості, а підприємство отримує можливість використовувати внутрішній інтелектуальний потенціал як додатковий ресурс інноваційного розвитку.

Важливим напрямом удосконалення є підвищення прозорості фінансових операцій, запровадження систем контролю, моніторингу та оцінювання результативності інноваційних проєктів. Прозорість підвищує довіру зовнішніх

інвесторів і партнерів, дозволяє мінімізувати фінансові ризики, виявляти неефективні практики та оперативно вживати коригувальних заходів. Для цього підприємству доцільно інтегрувати сучасні цифрові інструменти управління фінансами, системи електронного документообігу, автоматизації планування та аналізу.

У цілому концепція удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства базується на створенні комплексної розвиненої системи, що поєднує фінансові, організаційні, управлінські, інформаційні та культурні елементи в єдину структуру. Такий підхід забезпечує стає функціонування підприємства в умовах високої конкуренції, сприяє підвищенню його інноваційної активності та формує основу для довгострокового стратегічного розвитку. Реалізація цієї концепції дозволяє підприємству зміцнити свої позиції на ринку, підвищити інвестиційну привабливість та забезпечити сталий інноваційний прогрес.

Питання стимулювання інноваційної діяльності є одним із ключових напрямів сучасних наукових досліджень, оскільки ефективна організація та підтримка інновацій безпосередньо впливають на конкурентоспроможність і результативність діяльності аграрних підприємств.

Аграрний сектор має низку специфічних особливостей, які суттєво впливають на розвиток інноваційної діяльності.

До таких особливостей належать висока залежність від природно-кліматичних факторів, сезонність виробництва, значна частка ручної праці, розподіленість виробничих потужностей та потреба у збереженні екологічної рівноваги.

Ці фактори створюють як додаткові виклики, так і можливості для впровадження інноваційних рішень, таких як сучасні агротехнології, автоматизація процесів, цифровізація управління виробництвом, застосування енергоефективних та ресурсозберігаючих технологій.

Розвиток інноваційної діяльності в аграрному секторі передбачає системний підхід, який включає як фінансові, так і організаційні стимули, а

також державну підтримку, грантове фінансування, партнерство з науковими установами та комерційними структурами.

На рисунку 3.1 відображено основні специфічні особливості аграрного виробництва, які визначають напрями стимулювання інноваційної діяльності та пріоритетні сфери впровадження інноваційних рішень.

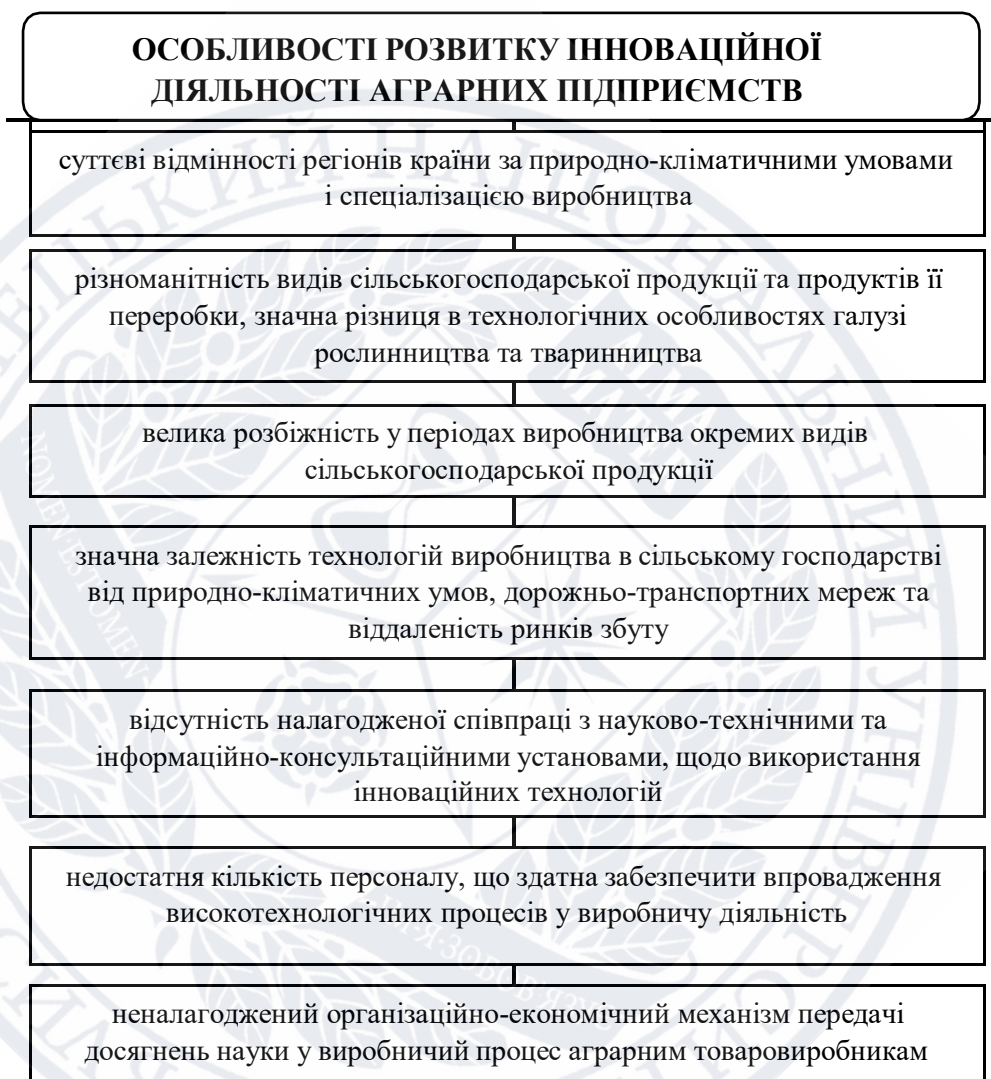

Рисунок 3.1 – Особливості розвитку інноваційної діяльності аграрних підприємствах

Представлені на рисунку 3.1 специфічні особливості аграрного виробництва свідчать про складність і багатокомпонентність формування інноваційної діяльності в цій сфері. Значна територіальна диференціація природно-кліматичних умов, різноманітність видів продукції та технологічних процесів, сезонність виробництва та залежність від інфраструктури зумовлюють необхідність адаптації інноваційних рішень до конкретних регіональних та

галузових умов. Додатковими стримуючими чинниками є недостатній рівень співпраці аграрних підприємств із науково-дослідними установами, дефіцит висококваліфікованого персоналу та недосконалість механізмів трансферу технологій у виробничу діяльність.

У сукупності ці особливості формують потребу у створенні комплексної системи підтримки інновацій у сільському господарстві, що включає розвиток освітніх програм, посилення науково-виробничої інтеграції, модернізацію інфраструктури та удосконалення організаційно-економічних інструментів стимулювання. Лише за умови усунення зазначених бар'єрів аграрні підприємства зможуть забезпечити ефективне впровадження сучасних технологій і підвищення конкурентоспроможності галузі в довгостроковій перспективі.

Фінансовий механізм тісно поєднує між собою процес фінансового забезпечення та фінансування інноваційного розвитку (рис. 3.2).

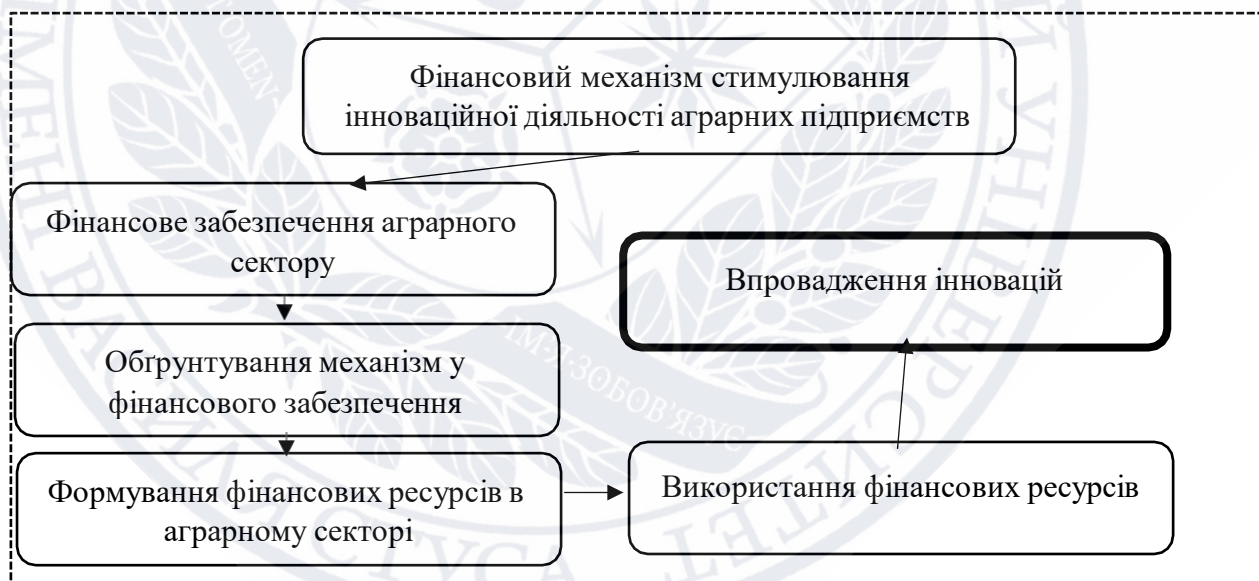

Рисунок 3.2 – Фінансовий механізм стимулювання інноваційної діяльності аграрних підприємств

ТОВ «Агрона Фрут Україна» є невід'ємною складовою частиною міжнародного холдингу AGRANA Group, що має значний досвід у виробництві харчової продукції високої якості.

Підприємство спеціалізується на виробництві фруктових наповнювачів,

заморожених ягід, фруктових концентратів та інших інноваційних продуктів для харчової промисловості. Завдяки інтеграції сучасних технологій та систем управління, компанія забезпечує стабільне постачання продукції відповідно до високих міжнародних стандартів якості.

Оснoву конкурентоспроможності ТОВ «Агрaна Фрут Україна» становлять інноваційні технологічні рішення, які дозволяють оптимізувати виробничі процеси, підвищувати ефективність використання сировини та енергоресурсів, а також скорочувати виробничі витрати. Підприємство активно впроваджує сертифіковані системи управління якістю, такі як HACCP, ISO та FSSC, що гарантує безпеку та високу якість продукції на всіх етапах виробництва.

Важливим компонентом стратегії компанії є екологічна відповідальність, що проявляється у впровадженні ресурсозберігаючих технологій, мінімізації відходів та використанні енергоефективного обладнання. Крім того, впровадження сучасних ERP-систем дозволяє автоматизувати управлінські та фінансові процеси, забезпечує оперативний контроль за виробництвом і логістикою, а також сприяє прийняттю обґрунтованих стратегічних рішень.

Таким чином, синергія технологічних інновацій, сертифікованих процесів виробництва, екологічних підходів та сучасних систем управління забезпечує ТОВ «Агрaна Фрут Україна» стійке конкурентне становище на внутрішньому та міжнародному ринках, сприяє підвищенню інвестиційної привабливості та розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

Проте в сучасних умовах розвитку економіки України та світового ринку підприємства стикаються з низкою серйозних викликів, які ускладнюють стабільний розвиток та реалізацію інноваційних проєктів. Зокрема, на діяльність ТОВ «Агрaна Фрут Україна» значно впливають такі фактори:

Зростаюча конкуренція як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку, що вимагає постійного вдосконалення продукції, оптимізації виробничих процесів та впровадження новітніх технологій для підтримки конкурентоспроможності.

Волатильність валютних курсів, яка створює фінансову невизначеність,

ускладнює планування витрат на імпорتنі ресурси та інвестиції у нові технології, а також впливає на собівартість продукції та маржинальність бізнесу.

Нестабільне макроекономічне середовище, що проявляється у зміні податкової політики, регуляторних вимог, рівня інфляції та обмеженого доступу до дешевих фінансових ресурсів, що безпосередньо впливає на фінансову стійкість підприємства.

Висока вартість капіталу в Україні, яка обмежує можливості залучення зовнішніх інвестицій та кредитів для реалізації інноваційних проєктів, збільшуючи фінансові ризики та терміни окупності інвестицій.

Системний підхід до фінансування інноваційної діяльності, включаючи оптимізацію власних і залучених ресурсів, використання державних та міжнародних програм підтримки, а також розробку ефективних фінансових стратегій, сприятиме стабільному розвитку підприємства та підвищенню його конкурентоспроможності на довгострокову перспективу (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Удосконалення механізмів фінансування інноваційної діяльності

Джерело	Поточне використання	Потенціал
Власні кошти	Основне джерело	Обмежено для масштабних інновацій
Банківські кредити	Мінімально через високу ставку (13–15%)	Доцільно лише для короткострокових інвестицій
Гранти (EU, Horizon, USAID)	Не використовуються	Високий потенціал, особливо для "зелених" інновацій
Державні програми	Слабо розвинуті	Можна подаватись на аграрні або інноваційні програми (наприклад, підтримка переробки)
Лізинг обладнання	Частково застосовується	Альтернатива банківському кредитуванню

Напрями удосконалення, а саме залучення зовнішнього фінансування через грантові інструменти. Пропонується:

- Активно подаватись на програми Horizon Europe, COSME, USAID Agro, Ukrainian Startup Fund, гранти ЄБРР для енергоефективності.
- Створити внутрішню робочу групу для підготовки проєктів (технічна + фінансова + юридична підтримка).
- Запровадити CRM-систему для управління грантовими заявками.

Фінансування через інноваційні партнерства:

- Створення спільних проектів з університетами, науковими установами (наприклад, для розробки нових рецептур чи упаковки).
- Участь у кластерних ініціативах (агропромислові кластери Вінницької області).
- Публічно-приватні партнерства: реалізація проектів з державними/міжнародними інституціями.

Розвиток внутрішньої інноваційної політики:

- Виділення окремого бюджету на R&D (дослідження і розробки).
- Впровадження внутрішньої системи оцінки інноваційних ідей (інкубатор ідей, пілотні проекти).
- Мотивація персоналу до генерації інновацій (матеріальні/нематеріальні стимули).

Очікувані результати реалізації концепції показані в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Очікувані результати реалізації концепції

Показник	Поточний рівень	Очікуване значення через 2–3 роки
Частка інноваційної продукції у загальному обсязі	~12 %	≥ 20 %
Кількість залучених зовнішніх джерел фінансування	1–2	≥ 4
Обсяг інвестицій у R&D (млн грн/рік)	<5 млн	≥ 10 млн
Енергоефективність / витрати на енергію	—	–10 % у розрахунку на 1 т продукції
Кількість поданих грантових заявок	0	≥ 3 на рік

Очікувані результати свідчать про спрямованість підприємства на значне посилення інноваційної активності та підвищення інвестиційної спроможності. Прогнозується зростання частки інноваційної продукції до 20 %, подвоєння інвестицій у R&D, активне залучення зовнішніх фінансових ресурсів і підвищення енергоефективності виробництва. Окремою ознакою розвитку стане формування грантової активності - щонайменше три заявки щороку. У сукупності ці зміни забезпечать зміцнення конкурентних позицій підприємства та створять основу для його довгострокового інноваційного зростання.

Планується значне розширення кількості залучених зовнішніх джерел фінансування — із 1–2 до ≥ 4 , що підвищить фінансову стійкість та знизить залежність від власних ресурсів.

Також очікується подвоєння обсягу інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (R&D) - з менш ніж 5 млн грн на рік до ≥ 10 млн грн, що забезпечить розвиток технологічних інновацій та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Позитивним результатом стане підвищення енергоефективності виробництва, зменшення витрат на енергію на 10 % на 1 тону продукції, а також активізація участі у грантових програмах - не менше 3 поданих заявок на рік.

Таким чином, реалізація концепції дозволить зміцнити інноваційний потенціал компанії, підвищити ефективність виробничих процесів та забезпечити стійкий фінансово-економічний розвиток ТОВ «Агрона Фрут Україна» у середньостроковій перспективі.

Ризики реалізації та шляхи їх мінімізації наглядно описані в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Ризики реалізації та шляхи їх мінімізації

Ризик	Опис	Шлях мінімізації
Низька доступність дешевих кредитів	Високі ставки	Фокус на гранти, донорські програми
Недостатній кадровий потенціал	Брак досвіду підготовки проектів	Залучення зовнішніх експертів, тренінги
Бюрократичні бар'єри	Тривалі погодження	Делегування менеджменту інновацій
Високі валютні ризики	Купівля імпортного обладнання	Хеджування валютних коливань, домовленості з постачальниками

Реалізація інноваційних проектів ТОВ «Агрона Фрут Україна» пов'язана з низкою фінансових, організаційних та ринкових ризиків.

Для ефективного управління цими ризиками підприємство визначило чіткі шляхи їх мінімізації: фокус на гранти та донорські програми дозволяє зменшити залежність від дорогих кредитів; залучення зовнішніх експертів та проведення тренінгів підвищує кадровий потенціал; делегування менеджменту інновацій скорочує вплив бюрократичних процедур; а хеджування валютних ризиків і узгоджені домовленості з постачальниками знижують негативний ефект

коливань валютних курсів.

Таким чином, системний підхід до виявлення та мінімізації ризиків забезпечує більш стабільне та ефективне впровадження інноваційної діяльності на підприємстві, підвищує його фінансову стійкість та сприяє досягненню стратегічних цілей розвитку.

На рисунку 3.3 представлено концепцію удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства, яка відображає послідовність етапів формування, реалізації та оцінювання ефективності інноваційного фінансування.

У верхній частині схеми визначено мету удосконалення механізму, яка полягає у забезпеченні ефективного та стабільного фінансування інноваційних проектів, підвищенні інвестиційної привабливості підприємства та сприянні його сталому розвитку.

Далі наведено завдання удосконалення механізму, серед яких:

- визначення пріоритетних напрямів інноваційного розвитку підприємства;
- пошук та залучення альтернативних джерел фінансування;
- формування ефективної взаємодії між підприємством, інвесторами, науковими установами та державними структурами.

Наступний блок відображає методи і моделі удосконалення механізму фінансування, до яких належать: методи фінансового планування та аналізу ефективності інноваційних проектів; моделі оптимізації структури джерел фінансування; економіко-математичні моделі оцінювання інвестиційних ризиків; впровадження організаційно-економічних інновацій у систему управління.

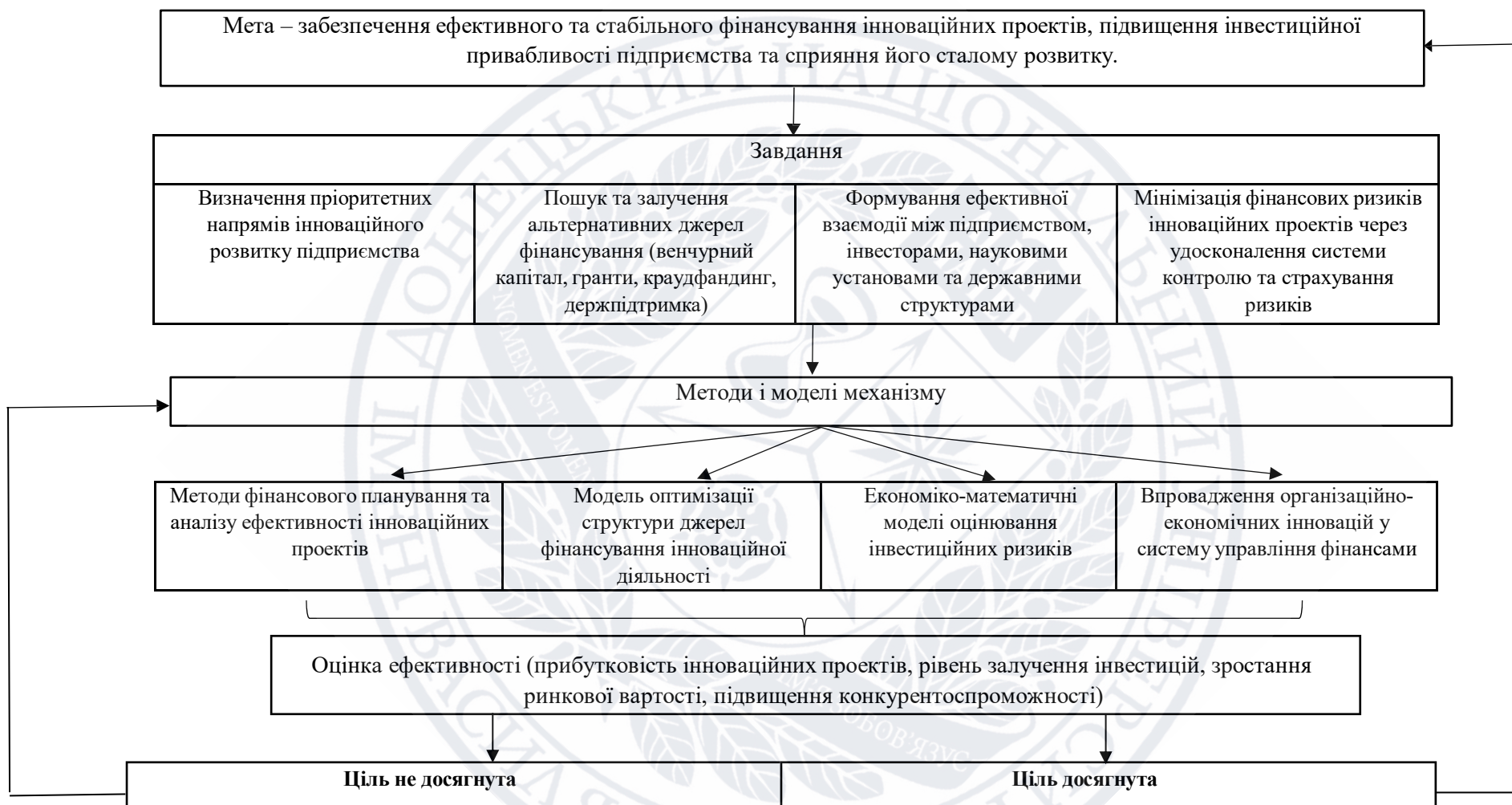

Рисунок 3.3 – Концепція удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємств

Джерело: розроблено автором

На етапі оцінки ефективності здійснюється комплексний аналіз результативності фінансування інноваційної діяльності підприємства. Він охоплює не лише перевірку фактичних фінансових показників, але й системну оцінку стратегічних змін, що відбулися внаслідок реалізації інноваційних проєктів. До ключових критеріїв належать: прибутковість упроваджених інновацій, рівень та динаміка залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів, зростання ринкової вартості підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, формування нових компетенцій та розширення інноваційного потенціалу. У межах цієї оцінки також враховується ефективність управлінських рішень, збалансованість фінансових потоків, ступінь ризикованості інноваційних проєктів та їх відповідність стратегічним цілям розвитку підприємства.

Завершальний етап схеми передбачає отримання результату, який може мати два принципово різних варіанти. Перший - ціль досягнута, що означає забезпечення стабільного й достатнього фінансування інноваційної діяльності, підвищення прибутковості, зростання інвестиційної привабливості підприємства, зміцнення його ринкових позицій та формування довгострокових конкурентних переваг. У цьому разі підприємство може переходити до масштабування інновацій, розширення продуктових ліній та активного використання нових джерел ресурсів.

Другий варіант - ціль не досягнута, що свідчить про необхідність подальшого вдосконалення механізмів фінансування інноваційної діяльності. Це може передбачати активніший пошук зовнішніх джерел фінансування, розширення співпраці з інвесторами та грантовими програмами, удосконалення інвестиційної стратегії підприємства, перегляд пріоритетів інноваційних проєктів, а також підвищення ефективності внутрішнього фінансового менеджменту.

Таким чином, подана блок-схема відображає логічно завершену та послідовну структуру процесу вдосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності підприємства.

Для забезпечення довгострокового інноваційного розвитку необхідно диверсифікувати джерела фінансування, з особливим акцентом на грантові та партнерські інструменти.

Удосконалення внутрішньої політики інновацій дозволить покращити ефективність капіталовкладень.

Запровадження цієї концепції підвищить технологічний рівень виробництва, екологічну стійкість та конкурентоспроможність ТОВ «Агрона Фрут Україна» як на внутрішньому.

Важливим елементом концепції удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємств є застосування економіко-математичних моделей оцінювання інвестиційних ризиків. Їх використання зумовлене високим рівнем невизначеності, притаманним інноваційним проектам, що проявляється у нестабільності грошових потоків, тривалих термінах окупності та залежності результатів від зовнішніх економічних і технологічних чинників.

Економіко-математичні моделі дозволяють кількісно оцінити можливі відхилення фактичних результатів інноваційного проекту від запланованих показників, а також визначити ймовірність настання несприятливих сценаріїв. У межах запропонованої концепції ці моделі виконують функцію інструменту обґрунтування управлінських рішень щодо вибору джерел фінансування, обсягу інвестицій та допустимого рівня ризику.

До основних економіко-математичних моделей, доцільних для оцінювання інвестиційних ризиків інноваційних проектів, належать:

Моделі сценарного аналізу, які передбачають формування декількох альтернативних сценаріїв реалізації інноваційного проекту (оптимістичного, песимістичного та базового) з подальшим розрахунком ключових фінансових показників ефективності (NPV, IRR, PI, DPP). Це дозволяє визначити чутливість результатів проекту до змін зовнішніх та внутрішніх факторів.

Моделі чутливості, що ґрунтуються на поетапній зміні окремих параметрів (обсяг інвестицій, рівень доходів, собівартість, ставка дисконту) та

оцінюванні їх впливу на інтегральні показники ефективності. Такий підхід дає змогу ідентифікувати найбільш ризикові параметри інноваційного проєкту.

Імовірнісні моделі, зокрема метод Монте-Карло, які дозволяють моделювати розподіл можливих значень результативних показників шляхом багаторазового випадкового генерування вхідних параметрів. Застосування цих моделей забезпечує отримання кількісної оцінки ризику у вигляді ймовірності отримання негативного фінансового результату.

Оптимізаційні моделі, що використовуються для вибору оптимальної структури фінансування інноваційної діяльності з урахуванням обмежень за рівнем ризику, вартістю капіталу та ліквідністю підприємства. Вони дозволяють мінімізувати сумарний ризик інвестиційного портфеля або вартість фінансування за заданого рівня очікуваної дохідності.

У межах концепції удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності економіко-математичні моделі оцінювання інвестиційних ризиків інтегруються з моделлю оптимізації структури джерел фінансування та методами фінансового планування.

Таким чином, використання економіко-математичних моделей оцінювання інвестиційних ризиків у запропонованій концепції дозволяє перейти від інтуїтивного управління інноваційними проєктами до науково обґрунтованого вибору фінансових стратегій, що підвищує ймовірність досягнення цілі інноваційної діяльності підприємства та забезпечує її фінансову стійкість.

3.2. Пропозиції щодо залучення альтернативних джерел фінансування (грантових, венчурних, державно-приватних)

Пропозиції щодо залучення альтернативних джерел фінансування (грантових, венчурних, державно-приватних) - це комплекс рекомендацій і заходів, спрямованих на розширення фінансових ресурсів підприємства за рахунок нестандартних або додаткових джерел фінансування, які доповнюють власні кошти та традиційні кредити.

Зокрема, це включає:

Грантове фінансування – участь у національних і міжнародних грантових програмах для підтримки інноваційних проєктів, науково-дослідної діяльності та екологічних ініціатив;

Венчурне фінансування – залучення інвесторів, готових інвестувати в перспективні інноваційні проєкти з високим потенціалом зростання;

Державно-приватне партнерство (ДПП) – участь у спільних проєктах з державними органами, які передбачають часткове фінансування або надання податкових преференцій;

Краудфандинг та інші альтернативні механізми – збір коштів через онлайн-платформи або спеціалізовані інвестиційні платформи для фінансування окремих проєктів.

Мета цих пропозицій – підвищити фінансову стійкість підприємства, зменшити залежність від дорогих кредитів та створити умови для сталого розвитку інноваційної діяльності.

В умовах обмеженості власних ресурсів та високої вартості банківських кредитів підприємству необхідно орієнтуватися на диверсифікацію фінансових інструментів, що дозволить забезпечити стабільність інвестиційного потоку, зменшити ризики та створити умови для сталого розвитку.

Одним із перспективних напрямів є залучення грантового фінансування від міжнародних донорів, програм Європейського Союзу та фінансових організацій. Зокрема, доцільно розглянути можливість участі у таких програмах, як Horizon Europe, COSME, USAID Agro, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) Green Economy Financing Facility та Ukrainian Startup Fund. Ці програми орієнтовані на підтримку інноваційних, енергоефективних та екологічно сталих проєктів, що повністю відповідає стратегічним цілям ТОВ «Агрона Фрут Україна».

Для підвищення ефективності залучення грантів доцільно створити внутрішню грантову команду, яка включатиме технічних, фінансових та юридичних фахівців, відповідальних за підготовку заявок, розроблення

проектної документації та моніторинг конкурсів. Крім того, доцільно запровадити CRM-систему управління грантовими заявками, що дозволить систематизувати процес роботи з міжнародними фондами та забезпечити контроль за термінами подання документів.

У сучасних умовах розвитку аграрного сектору України, зокрема для підприємств, таких як ТОВ «Агрона Фрут Україна», надзвичайно важливим є забезпечення стабільного фінансування інноваційної діяльності через альтернативні джерела, що дозволяє зменшити залежність від традиційних фінансових інструментів, таких як банківські кредити, і створює умови для сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності.

Ефективне залучення грантових ресурсів сприяє не лише реалізації конкретних проєктів модернізації виробничих процесів та впровадження нових технологій, але й підвищує імідж підприємства на міжнародному ринку, демонструючи його здатність відповідати сучасним вимогам сталого розвитку та інноваційності.

Статистичні дані свідчать, що участь українських аграрних підприємств у програмах Horizon Europe та інших грантових ініціативах ЄС та міжнародних фондів дозволила залучити понад 50 мільйонів євро у 2022–2023 роках для підтримки 172 інноваційних проєктів у сфері харчової промисловості та біоекономіки.

Для ефективного використання таких ресурсів підприємству необхідно створити внутрішню команду, яка відповідатиме за підготовку грантових заявок, розробку технічної, фінансової та юридичної документації, а також впровадити спеціалізовані системи управління грантовими проєктами, що дозволить систематизувати процес подачі та реалізації заявок і забезпечити контроль за їх виконанням.

Венчурне фінансування є наступним перспективним джерелом інвестицій, оскільки воно надає можливість отримати капітал для реалізації інноваційних проєктів із високим потенціалом зростання та масштабування.

Для підприємств аграрного сектору, що прагнуть модернізувати

виробництво або впроваджувати нові технології обробки та переробки продукції, залучення венчурного капіталу дозволяє швидко адаптувати інноваційні рішення до потреб ринку та значно прискорює їх комерціалізацію.

Дані українських стартапів свідчать, що стартапи, які отримали підтримку Ukrainian Startup Fund, збільшили обсяг власних інвестицій на 40–60 % протягом першого року після отримання грантів, що підтверджує ефективність залучення венчурних ресурсів у поєднанні з державною підтримкою.

Не менш важливим механізмом забезпечення стабільного фінансування є державне-приватне партнерство, яке дозволяє об'єднати ресурси підприємства держави та наукових установ для реалізації стратегічно важливих інноваційних проєктів.

Така взаємодія сприяє створенню умов зменшенню фінансових ризиків за рахунок поєднання фінансових потоків різних учасників. Зокрема, участь у регіональних агропромислових кластерах та реалізація спільних проєктів із науковими установами дозволяє підприємству не лише впроваджувати новітні технології у виробництво.

Для ТОВ «Агрона Фрут Україна» стратегічним завданням стає активне залучення грантових коштів міжнародних фондів і програм, що спрямовані на підтримку сталого розвитку, енергоефективності та інноваційного вдосконалення продукції.

Підприємству необхідно інтегрувати внутрішні процеси управління проєктами та фінансовими ресурсами, впровадити сучасні CRM-системи для контролю за грантовими заявками та запровадити внутрішню систему оцінки та моніторингу ефективності інноваційних ініціатив.

Залучення венчурних інвестицій у поєднанні з державно-приватними партнерствами забезпечить комплексний підхід до фінансування інноваційної діяльності, дозволить знизити ризики, пов'язані з коливаннями валютних курсів і високою вартістю капіталу, та сприятиме підвищенню прибутковості.

Таким чином, впровадження комплексної стратегії залучення альтернативних джерел фінансування забезпечить сталий розвиток ТОВ

«Агрона Фрут Україна», підвищить технологічний рівень виробництва, покращить екологічну ефективність та зміцнить конкурентні позиції підприємства як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку.

3.3. Розробка та апробація моделі оптимізації структури фінансування інноваційної діяльності підприємства

Розробка та апробація моделі оптимізації фінансування інноваційної діяльності підприємства представляє собою комплексну систему, яка інтегрує економічні, фінансові та управлінські інструменти для забезпечення ефективної організації ресурсів на всіх стадіях життєвого циклу інноваційних проєктів. У сучасних умовах, коли ринки характеризуються високою нестабільністю, зростанням конкуренції, впливом зовнішньоекономічних та політичних чинників, а також воєнними ризиками, наявність такого механізму стає критично важливою для забезпечення стійкого розвитку підприємства та його інноваційної активності.

Розробка та апробація моделі оптимізації фінансування дозволяє підприємству створити прозору та контрольовану систему управління фінансовими ресурсами, що сприяє не лише плануванню та ефективному розподілу коштів, а й мінімізації фінансових ризиків, підвищенню інвестиційної привабливості та стійкості бізнесу в умовах високої економічної невизначеності. Така модель забезпечує можливість узгодження інтересів підприємства та інвесторів, визначення пріоритетності інноваційних проєктів, прогнозування фінансових і ринкових результатів, а також своєчасного коригування управлінських рішень для досягнення оптимального ефекту від реалізації інновацій.

Основою моделі є системна взаємодія різних компонентів фінансування, яка включає оцінку потреб у ресурсах для впровадження інноваційних проєктів, аналіз доступних джерел фінансування з урахуванням їх ефективності, ризиковості та швидкості залучення коштів, а також застосування сучасних фінансових інструментів, таких як власний капітал, державна підтримка,

міжнародні гранти та венчурні інвестиції. Водночас модель передбачає формування процедур контролю за використанням коштів та оцінки економічного ефекту від реалізації проєктів, що дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища, адаптувати фінансову стратегію та забезпечувати гнучке управління інноваційною діяльністю.

Важливою особливістю такої моделі є її адаптивність до специфіки діяльності підприємства та зовнішніх умов функціонування. Вона дозволяє враховувати характер виробничих процесів, тип продукції, ринкову орієнтацію, рівень технологічного розвитку та зовнішні економічні та політичні ризики. Такий підхід забезпечує комплексне стратегічне планування фінансової діяльності, координацію інноваційної стратегії та ефективне управління інвестиційними потоками, що особливо актуально для підприємств, що працюють у високотехнологічних та експортно орієнтованих секторах економіки.

Впровадження моделі оптимізації структури фінансування інноваційної діяльності підприємства фінансування дозволяє підприємству підвищити прозорість фінансових потоків, сформувати довіру інвесторів, оптимізувати структуру джерел фінансування та підвищити ефективність використання коштів у всіх напрямках інноваційної діяльності. Крім того, модель надає змогу кількісно оцінити перспективність кожного інноваційного проєкту, прогнозувати економічні результати та здійснювати коригування фінансових рішень у режимі реального часу. Це забезпечує підприємству можливість зберігати конкурентоспроможність, оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та забезпечувати стійке зростання.

У сучасних умовах економічної нестабільності та зростання конкуренції в аграрному секторі України ключовим чинником забезпечення сталого розвитку підприємств є ефективне фінансування інноваційної діяльності. ТОВ

Стратегічними принципами розробленої моделі є стратегічний підхід, диверсифікація джерел фінансування, системність, гнучкість та прозорість фінансових процесів.

Нижче наведено прогнозні показники фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Агрона Фрут Україна» за основними напрямками (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Прогнозування показників фінансового стану ТОВ «Агрона Фрут Україна» за 2026 – 2028 рр., млн грн

Показник	2026 р. (прогноз)	2027 р. (прогноз)	2028 р. (прогноз)	Коментар
1. Частка інноваційної продукції у загальному обсязі	22 %	25 %	28 %	Очікується поступове нарощення частки інноваційної продукції за рахунок впровадження нових технологій
2. Обсяг інвестицій у R&D, млн грн	12	14	16	Збільшення інвестицій дозволить реалізувати більш масштабні проєкти, включаючи модернізацію виробництва та розробку нових продуктів
3. Кількість грантових заявок	4	5	6	Прогнозується зростання участі підприємства у міжнародних та національних грантових програмах
4. Кількість залучених зовнішніх джерел фінансування	5	6	7	Залучення венчурного капіталу, грантів та державно-приватних партнерств
5. Зменшення енерговитрат, % на 1 т продукції	5 %	8 %	10 %	Впровадження енергоефективних технологій та модернізація обладнання
6. Зростання ринкової вартості підприємства, %	8 %	12 %	15 %	За рахунок підвищення інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності

Для планування та прогнозування фінансування інноваційної діяльності використовується комплексний підхід, що включає фінансове планування, економіко-математичні моделі оцінювання інвестиційних ризиків, моделі оптимізації структури джерел фінансування та впровадження організаційно-економічних інновацій у систему управління фінансами.

Прогнозування показників фінансового стану ТОВ «Агрона Фрут Україна» на період 2026–2028 років свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства, орієнтованого на підвищення інноваційного потенціалу та ефективності виробничих процесів.

Зростання частки інноваційної продукції у загальному обсязі виробництва з 22 % у 2026 році до 28 % у 2028 році відображає стратегію підприємства, спрямовану на поступове впровадження нових технологій та створення продуктів з високою доданою вартістю, що відповідають сучасним вимогам ринку та очікуванням споживачів.

Така тенденція підтверджує, що компанія системно розвиває власний інноваційний потенціал, інтегруючи науково-технічні досягнення та сучасні практики управління у виробничі процеси.

Очікуване збільшення обсягу інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи з 12 млн грн у 2026 році до 16 млн грн у 2028 році дозволить підприємству реалізовувати більш масштабні проекти, включаючи модернізацію виробничих потужностей, вдосконалення технологій переробки та розробку нових продуктів.

Зростання фінансування R&D підкреслює стратегічний пріоритет підприємства на інноваційний розвиток та сприяє зміцненню його конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Прогнозується також поступове збільшення кількості грантових заявок та залучених зовнішніх джерел фінансування, що відображає активну участь підприємства у національних та міжнародних програмах підтримки інновацій. Таке розширення фінансових можливостей сприятиме диверсифікації джерел ресурсів, підвищенню фінансової гнучкості та зменшенню залежності від власних коштів, що особливо актуально в умовах нестабільного економічного середовища та високого рівня ризиків.

Зниження енерговитрат на одиницю продукції з 5 % у 2026 році до 10 % у 2028 році демонструє ефективність впровадження енергоефективних технологій, модернізації обладнання та оптимізації виробничих процесів. Це не лише знижує

виробничі витрати та підвищує рентабельність продукції, а й сприяє сталому розвитку підприємства, відповідності сучасним екологічним стандартам.

Зростання ринкової вартості підприємства з 8 % у 2026 році до 15 % у 2028 році є наслідком комплексного впливу всіх зазначених факторів – підвищення частки інноваційної продукції, нарощування інвестицій у R&D, залучення додаткових джерел фінансування та підвищення енергоефективності виробництва. Це свідчить про те, що стратегія компанії спрямована на довгострокове зміцнення конкурентних позицій, підвищення інвестиційної привабливості та формування додаткової вартості для акціонерів та партнерів.

Загалом, прогнозовані показники фінансового стану підтверджують ефективність обраної стратегії інноваційного розвитку ТОВ «Агрона Фрут Україна», демонструють стабільний потенціал для реалізації інноваційних проєктів, підвищення економічної ефективності та зміцнення позицій на ринку.

Динаміка розвитку свідчить про те, що підприємство здатне адаптуватися до сучасних викликів економічного середовища, активно впроваджувати передові технології та забезпечувати стійке зростання фінансових показників.

Отже, узагальнюючи дані, наведені в таблиці 3.4, можна зробити висновок, що у 2026–2028 роках ТОВ «Агрона Фрут Україна» демонструватиме позитивну динаміку розвитку фінансових показників та інноваційної активності.

Паралельно очікується зростання обсягу інвестицій у дослідження та розробки (R&D) з 12 до 16 млн грн, що забезпечить можливість реалізації масштабніших проєктів, спрямованих на модернізацію виробництва та розробку нових конкурентоспроможних продуктів.

Кількість грантових заявок та зовнішніх джерел фінансування також збільшуватиметься.

Очікуване зростання ринкової вартості підприємства на 15 % свідчить про підвищення його інноваційного потенціалу, конкурентоспроможності та фінансової стійкості.

Таким чином, стратегія розвитку ТОВ «Агрона Фрут Україна» у найближчі роки орієнтована на посилення інноваційної складової бізнесу, ефективне

використання інвестиційних ресурсів і зміцнення позицій на внутрішньому та міжнародному ринках.

Розглянемо джерела фінансування та їх частки у структурі інвестицій (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 – Джерела фінансування та їх частки у структурі інвестицій

Джерело фінансування	Поточне використання	Потенціал на 2026–2028 роки
1. Власні кошти	50 %	35–40 %
2. Гранти міжнародних програм (Horizon Europe, COSME, USAID)	0 %	20–25 %
3. Державні програми	10 %	15 %
4. Венчурні інвестиції	5 %	10–15 %
5. Лізинг обладнання	5 %	5–10 %

Аналіз структури джерел фінансування показує, що підприємство наразі значною мірою залежить від власних коштів (50 %), що забезпечує фінансову стійкість, але обмежує можливості масштабування.

У перспективі 2026–2028 років прогнозується суттєва диверсифікація інвестиційних ресурсів, зокрема за рахунок залучення грантів міжнародних програм, частка яких може зрости до 20–25 %. Це свідчить про орієнтацію підприємства на інноваційні проєкти, підвищення конкурентоспроможності та участь у глобальних ініціативах.

Таким чином, аналіз даних таблиці 3.5 свідчить про зміну структури фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Агрона Фрут Україна» у напрямі підвищення диверсифікації джерел інвестиційних ресурсів у 2026–2028 роках. Якщо на сьогодні основним джерелом фінансування залишаються власні кошти підприємства (50 %), то у перспективі їхня частка зменшиться до 35–40 %.

Водночас прогнозується суттєве зростання частки грантів міжнародних програм, таких як Horizon Europe, COSME та USAID, які можуть забезпечити до 25 % усіх інвестицій, що є показником активізації участі підприємства у глобальних інноваційних ініціативах.

Також збільшиться роль державних програм підтримки – з 10 % до 15 %, що вказує на підвищення ефективності співпраці з національними інституціями у

сфері розвитку інновацій.

Значним джерелом фінансування стануть венчурні інвестиції, частка яких зросте до 10–15 %, що відкриє нові можливості для реалізації високоризикових, але потенційно прибуткових проектів.

Паралельно передбачається помірне зростання частки лізингу обладнання (до 10 %), що сприятиме оновленню виробничих потужностей без значного навантаження на обігові кошти підприємства.

Отже, у прогнозований період структура фінансування стане більш збалансованою, із чіткою тенденцією до розширення зовнішніх джерел інвестицій, що підвищить фінансову гнучкість, інноваційний потенціал і конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Впровадження моделі інноваційної діяльності дозволить досягти наступних результатів: підвищення технологічного рівня виробництва, зменшення енергетичних витрат.

Розглянемо ризики та шляхи їх мінімізації (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Ризики та шляхи їх мінімізації

Ризик	Можливий вплив	Шляхи мінімізації
1. Високі ставки банківських кредитів	Обмеження фінансування масштабних проектів	Використання грантових програм та венчурного капіталу
2. Недостатній кадровий потенціал	Ускладнення реалізації інноваційних проектів	Підготовка персоналу, залучення зовнішніх експертів
3. Бюрократичні бар'єри	Затримка у реалізації проектів	Делегування менеджменту інновацій та стандартизація процесів
4. Валютні ризики	Збільшення витрат на імпорт обладнання	Хеджування валютних коливань, укладання довгострокових контрактів

Отже, узагальнюючи дані, наведені у таблиці, можна зазначити, що основними ризиками, які можуть впливати на ефективність фінансування та реалізації інноваційних проектів ТОВ «Агрона Фрут Україна», є високі ставки банківських кредитів, недостатній кадровий потенціал, бюрократичні бар'єри та валютні коливання.

Високі кредитні ставки створюють загрозу обмеження доступу до

фінансування масштабних інноваційних проєктів, що, у свою чергу, може зменшити темпи розвитку інноваційної діяльності.

З метою мінімізації цього ризику підприємство планує активніше використовувати альтернативні джерела фінансування, зокрема грантові програми міжнародних організацій та венчурний капітал, які не потребують повернення коштів або забезпечують більш гнучкі умови інвестування.

Недостатній кадровий потенціал може призвести до ускладнення реалізації складних інноваційних завдань, тому підприємство має приділяти особливу увагу підготовці персоналу, підвищенню кваліфікації фахівців та залученню зовнішніх експертів з досвідом управління інноваціями.

Бюрократичні бар'єри залишаються суттєвим чинником ризику, що спричиняє затримки у реалізації проєктів, уповільнення ухвалення рішень і зниження ефективності інноваційного менеджменту.

Для зменшення цього впливу доцільно впроваджувати системи делегування управлінських функцій, автоматизувати процеси документообігу та стандартизувати процедури реалізації інновацій.

Окремої уваги потребують валютні ризики, які безпосередньо впливають на витрати, пов'язані з імпортом обладнання, матеріалів та технологічних компонентів.

Для мінімізації їх негативного впливу підприємству рекомендовано використовувати інструменти хеджування валютних коливань, а також укласти довгострокові контракти з фіксованими цінами або прив'язкою до стабільних валют. У цілому реалізація запропонованих заходів сприятиме зниженню рівня фінансових і організаційних ризиків, забезпеченню стабільного розвитку інноваційної діяльності та підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Розроблена модель передбачає поетапну реалізацію:

- Аналіз потреб у фінансуванні та оцінка перспективних напрямів інноваційної діяльності;

– Пошук та залучення альтернативних джерел фінансування; Підготовка та подання грантових заявок та інвестиційних пропозицій; Реалізація інноваційних проектів;

– Моніторинг ефективності та коригування стратегії на основі отриманих результатів.

Таким чином, запровадження моделі механізму фінансування інноваційної діяльності ТОВ «Агрона Фрут Україна» дозволить підприємству забезпечити стабільний розвиток, ефективне використання фінансових ресурсів та зміцнити конкурентні позиції на аграрному ринку України та міжнародних ринках.

Проведено її апробацію на основі прогнозних показників, внутрішніх даних підприємства та моделювання можливих сценаріїв розвитку на 2026–2028 роки. Апробація охоплювала такі етапи: визначення інноваційних пріоритетів, оцінка потенціалу фінансових джерел, тестування інструментів залучення зовнішніх ресурсів і аналіз можливих результатів для виробничого та фінансового секторів.

Таблиця 3.7 – Прогноз економічних результатів підприємства за різними сценаріями (2026–2028 рр.)

Показник	2026 р. (оптимістичний)	2027 (реалістичний)	2028 (песимістичний)
1. Обсяг реалізованої продукції, млн грн	1 350,0	1 280,0	1 150,0
2. Інноваційні витрати, млн грн	120,0	105,0	90,0
3. Чистий прибуток, млн грн	240,0	210,0	160,0
4. Рентабельність активів (ROA), %	18,0	15,5	12,0
5. Коефіцієнт окупності інноваційних інвестицій (ROI), разів	2,4	2,0	1,5
6. Частка інноваційної продукції в загальному обсязі, %	35,0	30,0	25,0

У результаті впровадження організаційно-економічних інновацій фінансування інноваційної діяльності прогнозується стале зростання

прибутковості та інвестиційної ефективності підприємства.

За оптимістичним сценарієм очікується підвищення чистого прибутку на 14,3% у порівнянні з 2025 р., а рентабельність активів може зрости до 18%. Реалістичний сценарій передбачає зростання прибутку на 10%, що забезпечить поступове формування інноваційного потенціалу за умов стабільного ринку.

Песимістичний сценарій враховує ризики зниження попиту на інноваційну продукцію або затримки в реалізації проєктів, що може призвести до зниження рентабельності до 12%. Розрахунки показують, що навіть за несприятливих умов підприємство зберігає позитивну динаміку прибутковості, що свідчить про ефективність впровадження заходів.

Загальний економічний ефект полягає у підвищенні конкурентоспроможності підприємства, розширенні ринків збуту та збільшенні частки інноваційної продукції. У середньостроковій перспективі це створює передумови для подальшої диверсифікації джерел фінансування, зниження кредитного навантаження та формування власного інвестиційного фонду розвитку інновацій.

Таким чином, впровадження вдосконаленого механізму фінансування інноваційної діяльності сприятиме не лише фінансовій стабільності підприємства, а й його переходу до інноваційної моделі розвитку, що забезпечить економічне зростання та підвищення ефективності господарювання у 2026–2028 роках.

Загалом прогноз свідчить, що ефективність економічних результатів ТОВ «Агрона Фрут Україна» безпосередньо залежатиме від рівня інноваційної активності, обсягів інвестицій у R&D. Підтримання стабільного фінансування інновацій та активна участь у міжнародних програмах дозволять реалізувати оптимістичний сценарій, забезпечивши стійке зростання та зміцнення конкурентних позицій на ринку.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі роботи розроблено комплексну концепцію

удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності підприємства та обґрунтовано практичні підходи до її реалізації в умовах сучасного економічного середовища, яке характеризується високим рівнем конкуренції, швидкими технологічними змінами та посиленою інтеграцією національної економіки у глобальні ринки. У межах дослідження доведено, що для забезпечення сталого розвитку інноваційного потенціалу підприємства необхідний системний перехід від традиційних форм фінансування, орієнтованих переважно на внутрішні джерела коштів, до більш гнучкої, адаптивної та багатокomпонентної моделі, яка інтегрує фінансові, організаційні, управлінські та інформаційні інструменти. Така модель дозволяє не лише забезпечити фінансову підтримку інноваційних проєктів, а й оптимізувати управлінські процеси, підвищити ефективність використання ресурсів і сприяти формуванню інноваційної культури на підприємстві.

Особлива увага приділена специфіці аграрного сектору економіки, де інновації відіграють визначальну роль у підвищенні конкурентоспроможності виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках. Водночас упровадження інноваційної діяльності в цьому секторі стримується низкою галузевих особливостей, серед яких варто виділити сильну залежність від природно-кліматичних умов, високу сезонність виробничих процесів, технологічну різноманітність підприємств, обмежену матеріально-технічну базу, а також нестачу висококваліфікованих кадрів, здатних ефективно реалізовувати нові технології.

У результаті сформована концепція передбачає комплексне поєднання фінансових стимулів, управлінських методик, організаційних заходів та інформаційного забезпечення, що дозволяє створити стійку основу для розвитку інноваційної діяльності, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності підприємства, а також забезпечення економічної стабільності і сталого розвитку аграрного сектору в цілому.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного комплексного дослідження було детально обґрунтовано, що фінансування інноваційної діяльності є одним із ключових чинників забезпечення сталого економічного розвитку підприємств. Адже саме інновації виступають фундаментом підвищення конкурентоспроможності, ефективності виробничих процесів, оптимізації витрат і зміцнення позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Аналізуючи практичний стан справ в Україні, виявлено, що більшість підприємств фінансують інноваційну діяльність переважно за рахунок власних коштів. Однак така модель фінансування не завжди є ефективною, оскільки власні ресурси підприємств обмежені і не дозволяють реалізовувати масштабні інвестиційні та стратегічні інноваційні проєкти.

У зв'язку з цим виникає необхідність активізувати використання альтернативних джерел фінансування, до яких належать грантові програми міжнародного та національного рівня (зокрема Horizon Europe, COSME, USAID та інші), венчурний капітал, державні цільові фонди та механізми державно-приватного партнерства.

Аналіз сучасних тенденцій у сфері фінансування інноваційної діяльності показав, що у розвинених країнах світу активно застосовується комплексний підхід до фінансування: поєднуються приватні та публічні ресурси, створюються сприятливі умови для залучення інвестицій, запроваджуються податкові стимули та інші економічні преференції для підприємств, які впроваджують інновації та реалізують високотехнологічні проєкти.

Дослідження діяльності ТОВ «Агрона Фрут Україна» засвідчило, що підприємство демонструє позитивну динаміку розвитку, має стабільні фінансові показники, значний інноваційний потенціал та належну матеріально-технічну базу.

Економічне моделювання очікуваних результатів впровадження запропонованих заходів засвідчило, що реалізація заходів дасть змогу значно

покращити ключові фінансово-господарські показники діяльності підприємства.

Таким чином, результати проведеного дослідження свідчать про те, що системне удосконалення механізму фінансування інноваційної діяльності на прикладі ТОВ «Агрона Фрут Україна» має суттєвий економічний, стратегічний та соціально-економічний потенціал. Запровадження ефективних фінансових інструментів, таких як грантові програми, кредитні лінії під інноваційні проекти, лізингові схеми та венчурне фінансування, сприяє більш раціональному використанню фінансових ресурсів та оптимізації структури капіталу підприємства.

Активне залучення альтернативних джерел фінансування, зокрема міжнародних інвестиційних фондів та державних підтримуючих програм, у поєднанні з розвитком партнерських відносин із державними органами влади та міжнародними організаціями, створює стійку базу для довгострокового інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності підприємства на національному та світовому ринках.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у можливості використання його результатів для розробки та впровадження ефективної політики фінансування інноваційної діяльності не лише в окремих аграрних та харчових підприємствах, але й на рівні галузевих кластерів, що сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості сектору, зміцненню економічної стійкості компаній та створенню умов для сталого соціально-економічного розвитку регіонів України.

Крім того, запропоновані методичні підходи та моделі фінансового планування можуть бути адаптовані для використання на підприємствах інших секторів економіки, де актуальним є впровадження інноваційних технологій і модернізація виробничих процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Global Innovation Index. 2023. Wipo. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2020-repor> (дата звернення: 23.04.2025).
2. Айсулу А. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств. *Вісник ХДУ. Серія Економічні науки*. 2024. № 50. С. 19-24.
3. Басюркіна Н., Лизогуб, А. Модель прийняття інноваційно-інвестиційних рішень щодо розвитку сучасних підприємств. *Успіхи і досягнення у науці. Серія «Соціальні та поведінкові науки»*. 2024. № 4(4). С. 646-660.
4. Газуда Л., Плавайко, М., Кравчук, Е. Інноваційно-фінансова складова стратегії розвитку компанії в умовах трансформаційних змін. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2024. №2(33). С 201-224.
5. Гнатківський Б., Ревенко О., Гудко Т. Обґрунтування тенденцій інноваційної діяльності підприємств в Україні та пошук джерел фінансування інноваційного розвитку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9, № 4. С. 104–108.
6. Гук О. В., Шендерівська Л. П., Мохонько Г. А. Інвестування інноваційної діяльності. Київ : Видавництво «Політехніка», 2022. 186 с.
7. Дем'яненко Т., Альошин Д. Теоретичні аспекти формування механізму інноваційного розвитку підприємства. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Економіка»*. 2023. Вип. 17(34). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-17\(34\)-08](https://doi.org/10.33296/2707-0654-17(34)-08). (дата звернення: 01.05.2025).
8. Державна служба статистики України: *Офіційний веб-сайт*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 23.04.2025).
9. Дорошкевич К. О. Колінко Н. О., Дзвоник Р. Я. Інноваційний розвиток підприємства: сутність, значення та візуалізація складових. *Економічний простір*. 2024. №190. С. 8–14.
10. Зельдіна О. Поняття інвестиційно-інноваційної моделі в умовах сталого розвитку економіки України. *Підприємництво, господарство і право*.

2020. № 7. С. 83–88.

11. Зянько В. В., Стасюк Н. Л., Дун Сін'їн. Сутність та джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності малих підприємств. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 4. С 57–62.

12. Іванов С. М., Щербаков М. Ю. Системно-динамічний підхід до моделювання механізму фінансування інноваційної діяльності. *Світ наукових досліджень*. 2023. №20. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/4688/> (дата звернення: 21.04.2025).

13. Івченко О. Що таке фінансова модель і навіщо вона взагалі потрібна? *Pareto*. URL: <https://pareto.com.ua/ua/blog/shho-take-finansova-model-navishho-vona-vzagali-potribna/> (дата звернення: 21.04.2025).

14. Ільчук В. П., Шпомер Т. О. Фінансове забезпечення сталого розвитку підприємств реального сектора економіки. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 310–316.

15. Кіщак І., Слюсаренко А. Теоретико-методологічні підходи до формування організаційно-економічного механізму управління підприємством. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2019. № 1. С. 49-56.

16. Коваленко О. В. Формування механізмів прогнозування маркетинго-інноваційного розвитку економіки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2015. Вип. 11, ч. 2. С. 38–45.

17. Колодинський С. Б. Імітаційне комп'ютерне моделювання процесу організації підприємницького інноваційного центру за допомогою програмного пакету «iThink». *Економічні інновації*. 2015. №59. С. 142-149.

18. Левченко Ю. Г. Формування механізму управління інноваціями підприємств харчової промисловості. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2007. № 3(41). С. 192–197.

19. Лупак Р. Л., Наконечна Н. В., Микитин О. З. Теоретичний базис

управління забезпеченням економічної ефективності діяльності підприємства на засадах інноваційного розвитку. *Проблеми економіки*. 2024. № 1. С. 64–69.

20. Люльков М. М., Цеслів О. В. Моделювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства в умовах невизначеності. *Актуальні проблеми економіки і управління. Збірник наукових праць молодих учених ФММ НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського»*. 2021. №15. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/217031> (дата звернення: 21.04.2025).

21. Найчук-Хрущ М., Щур, Т. Роль та значення успішного фінансування проєктів для інноваційного розвитку підприємства (на прикладі підприємства будівельної галузі). *Економіка та суспільство*. 2023. №58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-88>. (дата звернення: 23.04.2025).

22. Павловський С., Мельник Н., Косяк, О. Теоретичні аспекти інноваційного проєкту: сутність та етапи розробки. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. №2. С. 34-42.

23. Полозова Т. В. Організаційно-економічний механізм управління інноваційно-інвестиційною спроможністю підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 3 С. 126-131.

24. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 23.04.2025)

25. Пушкар О. І., Татаринцева Ю. П., Макаренко А. Б., Пастушенко О. Б. Модель фінансування інноваційного проєкту у високотехнологічному бізнесі (на прикладі гейм-індустрії). *Інноваційна економіка*. 2021. №5-6. С. 117-122.

26. Романюк І. А., Гаврилюк В. В. Моделі фінансування інноваційних проєктів у сучасному бізнес-середовищі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №12. С. 66-71.

27. Руцишин М. Чинники формування фінансового забезпечення розвитку вітчизняних підприємств на інноваційних засадах. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2023. №318(3). С. 17-23.

28. Степаненко С. В., Петренко Д. А. Теоретичні аспекти формування

механізму інноваційного розвитку підприємства. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 2 (29). С. 257-268.

29. Столярчук Я., Ільницький Д., Рудьковський С. Зелене інвестування як механізм глобального сталого розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. №. 2. С. 241-246.

30. Тітенко З. М., Долженко І. І. Фінансовий механізм стимулювання інноваційної діяльності аграрних суб'єктів господарювання в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 67. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4835/4775> (Дата звернення: 31.03.2025)

31. Толстова А. В. Теоретичні аспекти формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2016. № 21. С.106-109.

32. Хоменко І. О., Волинець Л. М., Горобінська І. В. Організаційно-економічний механізм функціонування і розвитку підприємств. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. № 1. С. 86-89.

33. Ярмус С. С., Винниченко О. Л., Секретар І. В., Старецький А. О., Мазник Ю. І., Якубець М.Р. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: Економічні науки . 2023. No 12(1). С. 183-192.

34. Official website of LLC "Agrana Fruit Ukraine": URL: <https://ua.agrana.com/pro-nas/agrana-v-ukrajini>

35. Ahlstrom D. Innovation and growth: How business contributes to society. *Academy of Management Perspectives*. 2021. Vol. 35, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.5465/amp.2017.0199>

36. Belitski M., Czarnitzki D. Access to finance for innovation: The role of venture capital and government support. *Research Policy*. 2023. Vol. 52, No. 3. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2022.104625>

37. Block J., Colombo M., Cumming D., Vismara S. New players in

entrepreneurial finance and the roles they play. *Journal of Corporate Finance*. 2020. Vol. 62. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2020.101545>

38. Brown J., Martinsson G., Petersen M. What promotes investment in innovative firms? *Journal of Financial Intermediation*. 2022. Vol. 51. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfi.2021.100966>

39. Czarnitzki D., Hottenrott H. R&D investment and financing constraints of small and medium-sized firms. *Small Business Economics*. 2021. Vol. 56, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00281-0>

40. Della Corte V., Perri C. The financial mechanisms for innovation: A strategic perspective. *Technological Forecasting and Social Change*. 2020. Vol. 159. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120203>

41. Gupta A., Finardi U. Innovation financing and its relationship with firm performance. *Journal of Business Research*. 2023. Vol. 160. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.113797>

42. Hall B., Lerner J. The financing of R&D and innovation. *Handbook of the Economics of Innovation*. 2021. Vol. 2. DOI: <https://doi.org/10.3386/w15325>

43. Hottenrott H., Lopes-Bento C. R&D subsidies: Does the funding source matter for innovation performance? *Research Policy*. 2020. Vol. 49, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2019.103910>

44. Kerr W., Nanda R. Financing innovation. *Annual Review of Financial Economics*. 2021. Vol. 13. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-financial-111520-023243>

45. Lee N., Sameen H., Cowling M. Access to finance for innovative SMEs since the financial crisis. *Research Policy*. 2015. Vol. 44, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2014.09.008>

46. Mason C., Brown R. Creating good public policy to support high-growth firms. *Small Business Economics*. 2021. Vol. 56. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00232-9>

47. Mazzucato M., Semieniuk G. Financing green innovation: Reforming the financial system. *Technological Forecasting and Social Change*. 2021. Vol. 163. DOI:

<https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120421>

48. Morales A., Robles L. Financial architecture and innovation: Evidence from manufacturing firms. *Industrial and Corporate Change*. 2022. Vol. 31, No. 4. DOI: <https://doi.org/10.1093/icc/dtab050>

49. Rossi M., Lombardi R. Corporate finance mechanisms for innovation: Empirical evidence from European firms. *International Journal of Innovation Management*. 2020. Vol. 24, No. 6. DOI: <https://doi.org/10.1142/S1363919620500625>

50. Tian X., Wang T. Financial constraints and innovation: Evidence from China. *Journal of Financial Economics*. 2022. Vol. 145. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2022.01.006>

51. Xu J., Sim J. Innovation capability, financing sources and firm performance. *Journal of Business Research*. 2021. Vol. 124. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.08.056>

ДОДАТКИ

Матриця оцінювання зовнішніх фінансових ризиків ТОВ «Агрона Фрут Україна»

Вид зовнішнього фінансового ризику	Характеристика	Ймовірність	Вплив	Інтегральна оцінка	Рівень ризику
Політичний ризик (військові дії)	Підприємство працює в умовах воєнного стану, тому актуальними є ризики пошкодження активів, збоїв постачання, дефіциту кадрових ресурсів.	5	5	25	Критичний
Валютний ризик	Чутливість до коливань курсу гривні як експортера продукції. Зважаючи на зростання курсу гривні до долара США у 2022– 2024 рр. з 28 до 41– 42 грн/дол., ймовірність і вплив цього фінансового ризику є високими.	4	4	16	Високий
Інфляційний ризик	Зростання виробничих витрат і зниження купівельної спроможності.	4	3	12	Високий
Регуляторний ризик	Часті зміни валютного, податкового, митного регулювання у період воєнного стану.	3	3	9	Помірний
Процентний ризик	Підприємство майже не залучає позикового капіталу (коеф. фінансової залежності – 1,18), але потенційно чутливе до зміни вартості капіталу внаслідок зростання облікової ставки НБУ.	3	1	3	Низький